

Startboligordningen

Evalueringsrapport

Februar 2016

Indhold

1	Intro: En hånd til unge i gråzonen	4
1.1	Startboliger – en særlig del af en samlet indsats	4
1.2	Tidlig evaluering og indsamling af erfaringer	5
1.3	Metode og datagrundlag	6
1.4	Hovedresultater og læring	6
1.4.1	<i>Hovedresultater</i>	6
1.4.2	<i>Læring</i>	7
1.5	Kapiteloversigt	9
2	Analyse: Erfaringer fra startboligprojekter	10
2.1	Definition af målgruppen	10
2.1.1	<i>De unge i startboligerne</i>	10
2.2	Startboliger – boligform med tilhørende støttefunktion	14
2.2.1	<i>Boligformer</i>	14
2.2.2	<i>Sammen eller hver for sig?</i>	17
2.2.3	<i>Stabilisering af boligsituationen</i>	20
2.2.4	<i>Bostøtte gennem den sociale vicevært</i>	21
2.3	Samarbejdsmodellen	28
2.3.1	<i>Forankring i boligorganisation</i>	29
2.3.2	<i>Samarbejde og snitflader til kommunen</i>	30
2.3.3	<i>Øvrige samarbejdspartnere</i>	32
2.3.4	<i>Motivation for at etablere startboliger</i>	33
2.3.5	<i>Drift</i>	37
2.4	Finansiering	41
2.4.1	<i>Timeforbrug</i>	42
2.4.2	<i>Startboligtilskud</i>	43
2.4.3	<i>Tilskud til aktiviteter og drift</i>	43
3	Resultater og læring	45
3.1	Resultater	45
3.1.1	<i>Udgør startboligordningen en særlig indsats over for målgruppen? ...</i>	45
3.1.2	<i>Ville indsatsen være sket uden støtte fra startboligordningen?</i>	47
3.1.3	<i>Gør startboligerne en forskel?</i>	48
3.1.4	<i>Er startboliger god økonomi?</i>	50
3.1.5	<i>Er behovet for startboliger dækket?</i>	53
3.2	Læring	56
3.2.1	<i>Best practice</i>	56
3.2.2	<i>Udfordringer og opmærksomhedspunkter fremadrettet</i>	57

Bilag 1: Casesamling

Bilag 2: Projektoversigt startboliger

Bilag 3: Metode og analysedesign

Bilag 4: Tabelrapport

1 Intro: En hånd til unge i gråzonen

I 2005 igangsatte den daværende regering en undersøgelse af unges boligforhold, som havde til formål at belyse de unges boligsituation nærmere og få klarhed over, hvordan unge agerer på boligmarkedet. Denne omfattende undersøgelse blev udarbejdet af AKF (Anvendt Kommunal Forskning)¹ og afsluttet i 2009. Undersøgelsen konkluderede bl.a., at der er en marginaliseret gruppe af udsatte, ressourcetsvage unge, som har markante problemer med at finde en bolig på almindelige markedsvilkår².

Stabilisering af boligsituationen hænger for disse unge uløseligt sammen med andre typer af komplekse og sammenflettede udfordringer, som de unge med svage ressourcer står med. AKF-undersøgelsen konkluderede derfor, at der var behov for en helhedsorienteret indsats over for denne gruppe:

”Hvis unge med svage ressourcer skal have deres tilværelse til at fungere bedre, indgår det, at de får løst et boligproblem, men det er typisk også uløseligt forbundet med, at de får håndteret sociale problemer i øvrigt. Undersøgelsen peger altså på, at der er behov for en målrettet indsats i forhold til de udsatte unge og deres boligsituation.”

(AKF, Unge på boligmarkedet, 2009)

På baggrund af bl.a. resultaterne af undersøgelsen af unges boligforhold vedtog Folketinget i 2012 en lov, der muliggjorde etablering af startboliger – en indsats, der skulle styrke det forebyggende arbejde målrettet udsatte unges boligforhold. I forbindelse med satspuljeaftalen samt supplerende aftaler blev der i alt afsat 150 mio. kr. til etablering af startboliger i perioden 2012-2015. I alt har 29 boligorganisationer fordelt på 26 kommuner i perioden fået tilsagn om etablering af 335 startboliger med bostøtte, som forventes at løbe over de næste 15 år. Ordningen administreres af Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet (tidligere Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter).

1.1 Startboliger – en særlig del af en samlet indsats

Startboliger er boliger målrettet udsatte unge i aldersgruppen 18-24 år med forskellige udfordringer, som har behov for en bolig med tilhørende bostøtte. Indsatsen kombinerer tildeling af en bolig med en tilknyttet støtteperson i form af en såkaldt ”social vicevært”, som hjælper de unge til en god start på livet i egen bolig.

¹ AKF blev i 2012 fusioneret med to andre institutter – DSI og KREV – til det, som i dag er KORA (Det Nationale Institut for Kommuner og Regioners Analyse og Forskning) – et uafhængigt institut, som hører under Social- og Indenrigsministeriet.

² Unge på boligmarkedet, AFK, 2009:10.

Startboligordningen spiller sammen med øvrige boligsociale indsatser, fx indsatser mod hjemløshed, hvor "Housing First-tilgangen" er del af den nationale strategi mod hjemløshed³ og anvendes i en række af landets kommuner. I startboligordningen lægges der ligesom i Housing First-tilgangen vægt på, at en stabil boligsituation er en afgørende del af en generel stabilisering af livssituationen i kombination med støtte i boligen.

Startboligordningen adskiller sig imidlertid fra øvrige hjemløseindsatser, da baggrunden for etablering af ordningen har et bredere fokus end alene bekæmpelse af hjemløshed blandt unge. Startboligordningen har bl.a. en anden målgruppe af udsatte unge. Målgruppen for startboligerne er som udgangspunkt ikke tilstrækkeligt udfordrede til at være berettiget til kommunal støtte i henhold til serviceloven og befinder sig derfor i en gråzone, som ikke indfanges af det kommunale system i Danmark⁴.

Målet med startboligerne er, at de unge formår at fastholde en bolig, og at de kommer i gang med eller fastholdes i uddannelse eller arbejde. Ordningen relaterer sig hermed, udover det boligsociale område, til beskæftigelsesområdet og uddannelsesområdet – herunder bl.a. restgruppeproblematikker.

Startboligordningen adskiller sig ligeledes fra de kommunale indsatser ved at være forankret i en privat boligorganisation⁵ fremfor i den kommunale forvaltning. Lokale, almene boligorganisationer eller selvejende institutioner er således ansøgere og projektansvarlige aktører i udførelsen af opgaven i samarbejde med kommunen og evt. i samarbejde med frivillige foreninger og organisationer. Dette udgør den særlige styringsmodel i startboligprojekterne, som baseres på et samarbejde mellem offentlige, private og civilsamfundsaktører.

1.2 Tidlig evaluering og indsamling af erfaringer

I foråret 2015 igangsatte Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter (nu Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet) en **evaluering** af startboligordningen. Evalueringens **formål** har været at samle op på de foreløbige erfaringer og resultater i de iværksatte startboligprojekter samt undersøge, om behovet for startboliger er dækket med de nuværende projekter, eller om der er behov for at etablere flere startboliger til målgruppen.

Sigtet er, at evalueringen gennem indsigter i de foreløbige, praktiske erfaringer fra startboligprojekterne kan bidrage til den samlede vidensproduktion på området. Forhåbentlig kan indsigterne spille ind i en øget forståelse af, hvordan gruppen af udsatte unge kan støttes, samt hvordan deres boligforhold skal tilrettelægges, så de oplever et samlet løft i deres livssituation.

³ Regeringens hjemløsestrategi 2009-2012.

⁴ Dette kan være vanskeligt at lave klare grænsedragninger omkring i praksis. Målgruppedefinitioner og udfordringer relateret hertil behandles uddybende i evalueringens analyseafsnit "2.1. Definition af målgruppen".

⁵ Det fremgår af ministeriets "Vejledning om startboliger for unge", Ministerialtidende nr.69, udgivet den 18. september 2012, at der kan gives støtte til hhv. "1) Ungdomsboliger i almene boligorganisationers afdelinger eller 2) Almene ungdomsboliger ejet af selvejende institutioner", samt at "Det er den almene boligorganisation, som søger om støtte til en almen boligafdeling". Det er boligorganisationer (eller selvejende institutioner), som ansøger om støtte fra startboligordningen, men projekter placeres i boligafdelinger. Boligorganisationerne benævnes af interviewpersoner mange steder som boligforeninger, særligt når der tales om bestyrelsens rolle. I denne evalueringsrapport benyttes både begrebet boligorganisation og boligforening, og der lægges ikke afgørende vægt på forskellen mellem de to i relation til evalueringens resultater.

1.3 Metode og datagrundlag

Evalueringens **datagrundlag** består, foruden *dokumentgennemgang*, af en *dybdegående kvalitativ analyse* baseret på *personlige interview i otte caseprojekter* samt *tre tværgående fokusgruppeinterview* med sociale viceværter samt kommuner og boligorganisationer hhv. med og uden startboliger. Herudover er der gennemført en *kvantitativ breddeanalyse i form af en spørgeskemaundersøgelse* blandt de 98 kommuner⁶. Spørgeskemaundersøgelsens samlede svarprocent er på 71,4 %. De 26 kommuner – hvori et boligselskab har fået tilskud til at etablere startboliger – har fået en særskilt version af spørgeskemaet. Her er svarprocenten på 72 %. Endelig har evalueringen haft en *følgegruppe* tilknyttet bestående af følgende eksperter og interessenter på området:

- Lars Benjaminsen, forsker, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
- Robert Olsen, forstander, Kofoeds Skole
- Frank Cloyd Ebsen, forsknings- og udviklingsleder, Professionshøjskolen Metropol
- Kristoffer Rønde Møller, konsulent, BL – Danmarks Almene Boliger.

For detaljeret metodebeskrivelse henvises til ”Bilag 3: Metode og analysedesign”.

1.4 Hovedresultater og læring

Evalueringen af startboligordningen har undersøgt de foreløbige erfaringer med ordningen. Det primære formål har været at danne basis for at kunne vurdere *rammerne* for og *indretningen* af ordningen. Evalueringen har i tillæg hertil undersøgt de foreløbige *resultater* af indsatsen i relation til startboligmodellens mulighed for at løse boligsociale opgaver. Endelig har evalueringen undersøgt, i hvilken udstrækning behovet for startboliger er dækket med det nuværende antal startboliger.

1.4.1 Hovedresultater

På baggrund af evalueringens dataindsamling og analyse kan det **overordnet konkluderes**, at

- Startboligerne lader til at **ramme målgruppen**, og det vurderes, at startboliger i vid udstrækning udfylder et behov for en gruppe af udsatte unge, som i hovedreglen ikke dækkes af de eksisterende kommunale tilbud.
- Indsatsen i startboligerne bidrager til en **styrket indsats** over for målgruppen og opleves som en *ny, meningsfuld og værdiskabende* indsats på tværs af de involverede boligorganisatoriske og kommunale aktører – samt ikke mindst af de unge selv.
- Både boligorganisationer og kommuner lader til at se **god økonomi** i at etablere startboliger. For boligorganisationer gælder bl.a., at indsatsen er med til at skabe bedre ry for boligområder, som tidligere var plaget af uro. Kommuner oplever bl.a., at indsatsen virker forebyggende og dermed potentielt besparende for kommunen.

⁶ Udvalgte resultater er medtaget i evalueringsrapporten. For den fulde resultatsamling henvises til Bilag 4: Tabelrapport.

- Der er på det foreliggende datagrundlag **ikke basis for en egentlig samfundsøkonomisk vurdering**, men evalueringen giver anledning til en række overvejelser som afsæt for videre drøftelse og yderligere undersøgelse vedrørende ordningens potentielle samfundsøkonomiske besparelser og langsigtede effekter.
- Der findes en større andel unge i målgruppen – de udsatte unge i gråzonen – end de, som i dag bor i startboligerne, for hvem en startbolig kan bidrage til en bedre start på livet i egen bolig. Det vurderes dermed, at der kan være **basis for at etablere flere startboliger**.

1.4.2 Læring

I sammenhæng med ovenstående hovedkonklusioner har evalueringen ligeledes identificeret en række **centrale lærings- og opmærksomhedspunkter**, som knytter sig til den praktiske udrulning af ordningen, og som bør inddrages i det fremadrettede arbejde.

Lærings- og opmærksomhedspunkter fra ordningens første år er bl.a. følgende:

- I forhold til spørgsmålet om, hvorvidt behovet for startboliger er dækket med det nuværende antal, viser evalueringen, at der **både er kommuner og boligorganisationer, som ser et behov for og ønsker at indgå samarbejde om at etablere flere startboliger for udsatte unge**.
- **En væsentlig udfordring i forhold til at etablere flere startboliger er – som det også ses i andre indsatser over for udsatte befolkningsgrupper – at der er mangel på billige boliger**. Dette er særligt en udfordring i de større byer.
- Erfaringerne fra startboligprojekterne viser, at **det organisatoriske setup og samarbejdsmodellen mellem boligorganisation og kommune er værdiskabende**, hvor det er lykkedes at etablere en tæt og stærk samarbejdsrelation. Dette gør sig gældende for størstedelen af projekterne. Det, at startboligerne er organisatorisk forankret i boligorganisationen, skaber **fleksibilitet og en særlig dynamik**, som adskiller indsatsen fra rent kommunale indsatser. Dette har en ekstra sidegevinst i de mindre byer, da startboligprojekter her lader til at have øget formalisering af og generelt styrket samarbejde mellem kommuner og boligorganisationer.
- Samtidig viser evalueringen, at **startboligprojekter er sårbare, hvis det ikke i tilstrækkelig grad lykkes at etablere en stærk og gensidigt forpligtigende samarbejdsmodel** omkring startboligerne. I og med at modellen er baseret på frivilligt samarbejde mellem offentlige og private aktører, stiller modellen en række krav til parterne i samarbejdskonstellationen. For at lykkes med indsatsen kræver det, at **boligorganisationen tager ejerskab for** – og at **kommunen bakker op om** – startboligprojektet og den sociale viceværts arbejde med de unge i forhold til både visitering og daglig drift. I de startboligprojekter, hvor dette lykkes, skabes en unik platform for et tværgående og helhedsorienteret samarbejde omkring den enkelte unge, samt generelt for gruppen af udsatte unges **inddragelse i bredere lokale fællesskaber i boligområde og lokalsamfund**. Lykkes etableringen af samarbejdet ikke i tilstrækkelig grad, skabes en vanskelig situation, fordi indsatsen er baseret på frivillighed i samarbejdet og parterne i praksis har begrænsede sanktioneringsmuligheder over for hinanden.

- **En central komponent i startboligordningen er, at indsatsen baseres på lokalt udviklede og tilpassede løsninger.** Ordningen giver stor frihed i den lokale etablering og styring af projekterne, og der er forholdsvist begrænsede rapporteringskrav fra ministeriet. *Dette er en af de primære drivere i de etablerede projekter og et væsentligt element i det lokalt forankrede ejerskab.* Ordningens ubureaukratiske udformning fremhæves som en væsentlig motivationsfaktor for boligorganisationerne.
- Samtidig er **den store frihed og begrænsede rapporteringspligt en udfordring for ordningen i situationer, hvor de lokale projekter og samarbejdskonstellationer ikke er velfungerende.** *Qua den lokale selvstyring tilbyder ordningen ikke mange retningslinjer for de lokale aktører i disse situationer. Ligeledes er ministeriets muligheder for at følge op på projekter, der ikke er velfungerende, begrænsede.*
- **Evalueringen har vist, at arbejdet med startboligerne med fordel kunne understøttes af mere systematisk opfølgning, supervision og vejledning fremadrettet.** Både som en hjælp og støtte – men også for en klarere forventningsafstemning med de lokalt forankrede projekter. *Dette skal dog ske uden at kvæle det lokale initiativ og ejerskab i startboligprojekterne.* Den øgede understøttelse af og opfølgning på eksisterende projekter ville kunne varetages af ministeriet i samarbejde med udvalgte nøgleaktører, som også i et tværgående nationalt perspektiv har interesse i at følge op på og samle erfaringer fra startboligprojekterne.

Der er således både klare styrker og udfordringer knyttet til den lokale autonomi og styringsmæssige frihed i startboligordningens udformning. Dette knytter sig til styringsmodellen omkring startboligordningen, som adskiller sig fra mere traditionelle styringstilgange i den offentlige sektor. Styringen af startboligordningen kan ses som et eksempel på **metagovernance**, hvor ministeriet som central aktør skal balancere mellem på den ene side at give lokale aktører handlerum, og samtidig på den anden side sætte retning baseret på nationale politiske mål og midler. En optimering af styringen i ordningen vil derfor bero på ministeriets balancering mellem hhv. under- og overstyring af de lokale projekter.

1.5 Kapiteloversigt

KAPITEL 1

Intro: En hånd til unge i gråzonen

I det indledende kapitel har vi introduceret startboligordningen, evalueringens formål samt hovedresultater og lærings- og opmærksomhedspunkter.

KAPITEL 2

Analyse: Erfaringer fra startboligprojekter

I analysen af de foreløbige erfaringer med etablering af startboliger stilles skarpt på:

- **Målgruppedefinition** – herunder erfaringer med afgrænsning og definition af målgruppen for startboligerne.
- **Boligformer** – herunder analyseres fordele og ulemper ved individuelle og kollektive boligformer samt kobling til øvrige fællesskaber i boligområder og lokalsamfund.
- **Støttefunktionen** i indsatsen i form af den sociale viceværts funktion og forskellige profiltyper for denne.
- **Samarbejdsmodellen** i startboligprojekterne – herunder forskelle, særegenskaber samt fordele og udfordringer forbundet med etablering, motivation og drift i modellen.
- **Finansiering** af ordningen – her analyseres, hvad midlerne er blevet brugt til i startboligordningen.

KAPITEL 3

Resultater og læring

I dette kapitel diskuteres, hvilke resultater samt lærings- og opmærksomhedspunkter de foreløbige erfaringer med startboligprojekterne har givet anledning til. Her stilles skarpt på:

- Hvilke **resultater** kan uddrages fra erfaringerne med etablering af startboliger – herunder:
 - Udgør startboligordningen en særlig indsats over for målgruppen?
 - Ville indsatsen være sket uden støtte fra startboligordningen?
 - Gør startboligerne en forskel?
 - Er startboliger god økonomi?
 - Er behovet for startboliger dækket?
- Hvilke **læringspunkter** i form af hhv. best practice samt udfordringer og opmærksomhedspunkter giver de foreløbige erfaringer fra startboligprojekterne anledning til?

2 Analyse: Erfaringer fra startboligprojekter

”Unge med sociale problemer kommer rigtigt dårligt fra start i livet. De får oftest ikke færdiggjort en uddannelse, og de får typisk heller ikke et arbejde. Størstedelen af de udsatte unge er belastede af en kompliceret opvækst, og de har svage sociale netværk. De er sårbare og står meget alene”.

(Rådet for Socialt Udsatte)

2.1 Definition af målgruppen

Startboligerne henvender sig til den stærkeste gruppe af de udsatte unge. **Målgruppen** for startboliger er overordnet defineret af ministeriet som værende unge mellem 18 og 24 år med behov for den givne bostøtte. Man har med denne definition lagt op til en vurdering baseret på det givne antal timer allokeret i det konkrete projekt. Ministeriet skriver bl.a. herom i ”Vejledning om startboliger for unge”:

”Ved vurderingen af den boligsøgendes behov skal der på den ene side tages højde for, om den boligsøgende har et tilstrækkeligt behov for at få tildelt en bolig med den givne normering af bostøtte. På den anden side skal det sikres, at den unge ikke har et så stort behov for støtte, at tilbuddet ikke yder den pågældende unge den rette støtte”.

(Vejledning om startboliger for unge, Ministerialtidende nr. 69, september 2012:6)

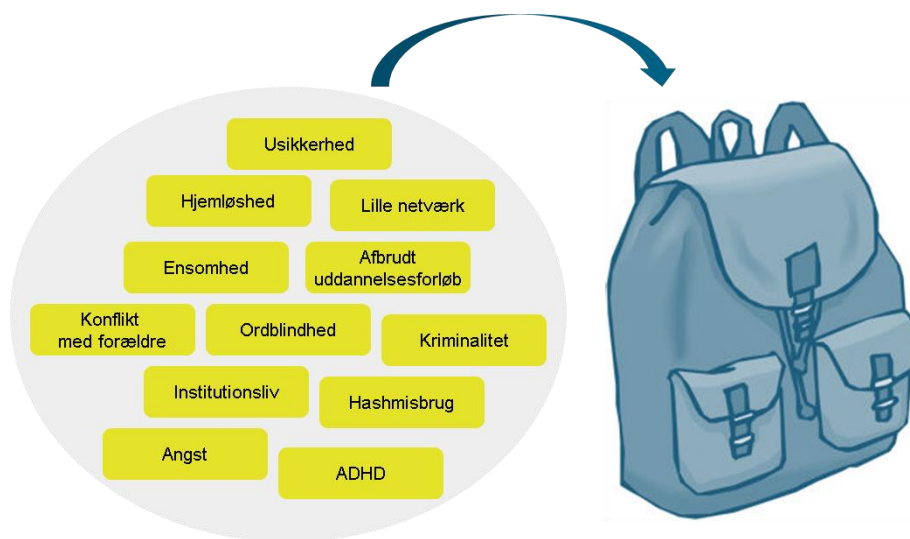
Det har ikke været målet med ordningen at etablere startboliger til unge med behov for intensiv voksenstøtte, da det forudsættes, at kommunerne løfter opgaven vedrørende denne gruppe efter serviceloven. Startboliger er dermed målrettet unge, der befinder sig i ”gråzonen” mellem på den ene side ikke at kunne klare sig selv, og på den anden side ikke at have behov for støtte i form af eksisterende kommunale tilbud. I nedenstående afsnit beskrives gruppen af unge, som bor i startboligerne, med afsæt i de kvalitative indsigter, som dataindsamlingen i evalueringen har givet.

2.1.1 De unge i startboligerne

Erfaringerne fra de igangsatte startboligprojekter er, at målgruppen er vanskelig at afgrænse og uddifferentiere og i praksis adskille fra målgruppen, som kommunerne er forpligtet til at hjælpe efter serviceloven.

Evalueringens kvalitative dataindsamling viser, at de unge startboligbeboere kommer forskellige steder fra; direkte fra at have boet sammen med forældre, fra egen bolig, fra en institution eller fra hjemløshed. De bringer hver især en vifte af udfordringer med sig i deres rygsæk. Variationen i de unges udfordringer er illustreret i nedenstående figur 1: ”De unges rygsæk”.

Figur 1: De unges rygsæk

En fælles udfordring for de unge i startboligerne er, at de mangler det voksennetværk, som mere ressourcestærke unge kan trække på i forbindelse med udfordringer ved at starte eget liv i egen bolig.

Herunder er fire eksempler på startboligbeboere, som illustrerer den diversitet, vi har mødt blandt målgruppen.

Maria, 20 år, startboligbeboer

Maria boede hjemme hos sin mor, men de to ragede uklar, og derfor flyttede hun hjem til sin far. Det gik heller ikke, og derefter flyttede hun fra sofa til sofa hos venner, indtil hun fik tildelt en startbolig.

Har i en længere periode haft en depression og er derfor droppet ud af gymnasiet.

"Hun (den sociale viceværter red.) er god til at spørge, hvordan jeg har det, også når jeg har det psykisk dårligt... Hun støtter mig, men hun gør ikke alting – hun hjælper mig til at kunne stå på egne ben".

Startet op på HF efter sommerferien og håber at kunne blive boende i startboligen, indtil hun har fået sin studentereksamen.

Martin, 22 år, tidligere startboligbeboer

Martin blev fjernet fra hjemmet som femårig og har siden boet på diverse opholdssteder samt i ungdomsfængsler.

Boede i startbolig ca. 2 år.

"Da jeg kom herud, holdede min verden lidt. Stoffer, kriminalitet, vold var en stor del af min verden".

Arbejder nu som lagermedarbejder og bor i et hus med sin kæreste og hund.

"Grunden til, at det vendte for mig, var tilstedeværet, og at Lene satte krav til mig".

Kommer stadig forbi og fungerer som mentor/storebror for andre startboligbeboere.

Stella, 24 år, startboligbeboer

Stella kommer fra en familie med massive misbrugsproblemer og har gennem sin barndom flyttet rigtig mange gange.

Kom ind i en startbolig efter at have boet for sig selv i nogle år. Har haft vanskeligt ved at opretholde en almindelig hverdag og er droppet ud af en række forskellige uddannelser.

"Nu er der kommet meget mere styr på mit liv – men jeg holder øje med, om den sociale vicevært er her – ikke fordi jeg lige har brug for hende, men det er bare lige for at sige hej og vinke til hende. Det er en tryghed for mig".

Er nu i aktivering og skal på sigt i gang med en uddannelse.

Mohammad, 21 år, startboligbeboer

Mohammad er oprindelig fra Afghanistan, men kom til Danmark som uledsaget flygtning, da han var 16 år.

Startede med at bo i Asylcenter Sandholm og flyttede herfra til en ungdomsbolig. Bor nu i en startbolig.

"Jeg har slet ikke styr på det hele. Der er mange ting for mig at lære her i Danmark. Hvis han (den sociale vicevært red.) ikke var her, så havde det haft dårlige konsekvenser for mit liv".

Har taget 10. klasse og har fået fast arbejde hos en virksomhed. Vil på sigt gerne flytte i en lejlighed tættere på sin arbejdsplads.

Målgruppen er i startboligprojekterne søgt yderligere defineret af parterne i deres ansøgninger til ministeriet, og boliganvisningen sker på baggrund af en individuel vurdering af den enkelte unge foretaget af boligorganisationen eller den selvejende institution – evt. i samarbejde med øvrige aktører. I de undersøgte, igangværende startboligprojekter bruges bl.a. følgende retningslinjer i beskrivelsen af målgruppen og hermed i visiteringen af de unge til boligorganisationens startboliger:

- **"Vi skal tro på, at de kan klare sig selv efter at have boet i startboliger"**: Den unge skal fysisk og psykisk være i en tilstand, som gør, at der er udsigt til, at vedkommende kan klare sig selv efter at være fyldt 25 år.
- **"De skal ville det selv"**: Den unge skal være motiveret i forhold til at modtage bostøtte og samarbejde med den sociale vicevært, som er tilknyttet startboligen.
- **"De skal i gang med uddannelse eller arbejde"**: Den unge skal være motiveret til at fastholde eller at arbejde henimod at blive parat til at komme i gang med enten en uddannelse eller at få et job⁷.

Centralt for de unge i målgruppen til startboligerne har således været, at tilbuddet både passer til den unges behov, og at den unge samtidig er motiveret og i stand til at tage imod denne type af tilbud, som forudsætter, at den unge indgår i et frivilligt samarbejde med den sociale vicevært.

Selvom ovenstående parametre har været og fortsat er anvendt både som visitationskriterier og mål i arbejdet med de unge startboligbeboere, så er det i praksis komplekst at visitere de unge til startboligerne.

⁷ Dette er i tråd med ministeriets målsætning om, at startboligerne skal bidrage til, at den unge kommer i gang med arbejde eller uddannelse samt formår at fastholde en bolig (jf. Vejledning om startboliger for unge).

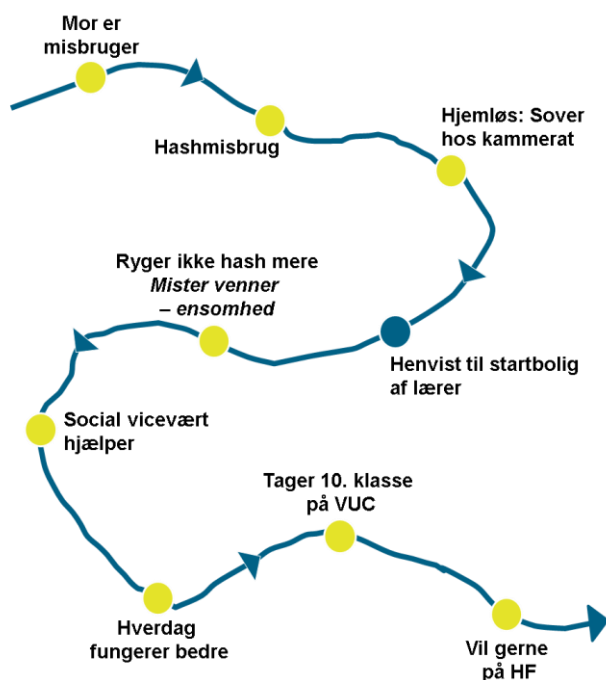
Flere steder har startboligprojekterne optaget unge, som efterfølgende er blevet vurderet til at have brug for mere hjælp end den, der kunne tilbydes via den sociale vicevært. Dette er eksempelvis tilfældet ved massivt misbrug eller en psykisk lidelse, som kræver en yderligere og mere specialiseret indsats. Sådanne tilfælde har været håndteret forskelligt i de forskellige startboligprojekter. Enkelte steder har man derfor været nødt til at flytte den unge til et kommunalt botilbud, mens man andre steder har valgt at supplere startboligen og støtte fra den sociale vicevært med anden kommunal støtte.

En del af de unge, som er flyttet ind i startboligerne, havde allerede tilknyttet ressourcer fra kommunen i form af fx en støttekontaktperson eller en mentor. Nogle steder har startboligen været anvendt som en udslusning fra disse kommunale ordninger, og andre steder har man fortsat den kommunale støtte som supplement til den støtte, den sociale vicevært yder de unge i startboligerne. Igen er der steder, hvor startboligerne har huset unge, som ikke var i det kommunale system i forvejen, men som den sociale vicevært har opdaget, har problemer, som kræver supplerende støtte fra kommunen. Dette kan eksempelvis være i form af, at den sociale vicevært opdager, at den unge har et misbrug og formidler kontakt til kommunens misbrugscenter, eller har psykiske problemer, som kræver psykologfaglig støtte via kommunale indsatser.

Kompleksiteten i målgruppen og i visiteringen af de unge til startboligerne samt arbejdet med de unge, når de bor i startboligerne, hænger uløseligt sammen med, at de unges udfordringer er komplekse, griber ind i hinanden og er dynamiske over tid. Derfor lader de sig ikke indfange af en klart defineret udfordringsprofil.

Nedenstående figur illustrerer et eksempel på en af de unges liv. Helt centralt for den unges udviklingsprofil er, at udviklingen ikke foregår lineært. Figuren skal her illustrere den unges liv som en kobling af forskellige sammenflettede udfordringer og udviklinger, der spiller ind i hinanden. Figuren skal således ikke betragtes som et eksemplarisk forløb, men illustrerer én af interviewpersonernes livsforløb omkring startboligindsatsen. Den unges udfordringer hænger sammen på forskellig vis. Som illustreret i figuren, kan en udvikling, som løser ét problem, fx hashmisbrug, føre til en ny udfordring i form af fx mistet netværk og vennekreds koblet til misbruget.

Figur 2: Komplekse og sammenflettede udfordringer for de unge i gråzonen

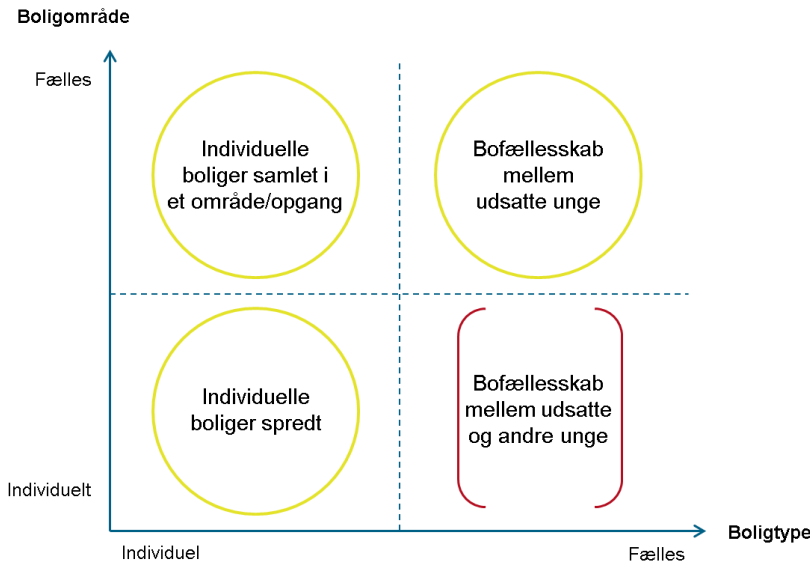
2.2 Startboliger – boligform med tilhørende støttefunktion

Den lokale udmøntning af tilgangen i startboligprojekterne er grebet forskelligt an – både hvad angår de konkrete boligformer og udmøntningen af støttefunktion. Samtidig er der en række fællestræk, der karakteriserer tilgangen i indsatsen. I nedenstående afsnit gennemgås startboligprojekternes erfaringer med boligformer og støttefunktion med henblik på at analysere styrker og svagheder i forskellige tilgange. Endelig diskuterer afsnittet erfaringer med tilgangen i indsatsen generelt.

2.2.1 Boligformer

I nedenstående figur skitseres fire grundlæggende boligformer. Boligformerne er opdelt efter en skalering af hhv. individuelle og kollektive boliger samt i forhold til, hvorvidt startboligerne er samlet eller spredt ud i et boligområde.

Figur 3: Boligformer

Blandt projekterne etableret under startboligordningen har vi gennem caseanalysen og de tværgående fokusgrupper identificeret tre af disse fire boligformer. De er i ovenstående figur markeret med en gul cirkel.

2.2.1.1 Individuelle boliger samlet

De fleste af startboligprojekterne er etableret som *individuelle boliger samlet i én eller to boligblokke*. De unge bor ikke nødvendigvis i samme opgang, men de bor i samme område og har eksempelvis adgang til de samme fælleslokaler, gårdarealer mv. Her har man de fleste steder arbejdet målrettet med at skabe fællesskaber mellem startboligbeboerne bl.a. gennem fællesarrangementer.

I flere cases har man placeret startboliger sammen med andre ungdomsboliger eller almene lejeboliger, hvor der arbejdes på at skabe relationer ind i de eksisterende fællesskaber i boligområdet.

Nogle steder har man valgt at gøre samtlige ungdomsboliger i et boligområde til startboliger. Dette er eksempelvis tilfældet i Hedensted, hvor man arbejder meget målrettet på at skabe en fællesskabsfølelse og en fælles kultur. Her udtaler den sociale vicevært fx, at målet er:

"At det skal være et sted, hvor man har helle, når man kommer ind på området, og hvor de unge hjælper hinanden".

(Social vicevært, Hedensted)

I Randers har man ligeledes valgt at samle de unge i startboligerne i én bygning, hvor hver ung har sin egen etværelseslejlighed, hvorfra der er adgang til fælles køkken og opholdsrum.

Det er for tidligt i forløbet til at kunne konkludere på de blivende effekter af at samle de unge startboligbeboere. Men indtil videre er erfaringen, at det går godt med at have de unge samlet ét sted. At samle boligerne har ifølge de sociale viceværter bidraget til at understøtte den pædagogiske tilgang i forhold til at kunne lære de unge sociale kompetencer, samt understøtte følelsen af at være en del af et fællesskab, at der er nogen, der vil dem og stiller krav til dem.

Der kan skabes tryghed og fællesskab i gruppen af unge i startboliger ved at samle lejlighederne ét sted. Samtidig kan man diskutere, om der hermed skabes mindre mulighed for, at de unge kan spejle sig i "normalen". Dette vil formentlig i praksis afhænge af både spredningen i beboersammensætning blandt de unge startboligbeboere, og hvordan boligorganisationen og den sociale vicevært skaber sammenhæng og kontakt til andre beboergrupper samt det øvrige lokalmiljø.

2.2.1.2 *Individuelle boliger spredt i boligområde*

Andre steder er startboligerne etableret som *individuelle boliger spredt ud* på forskellige adresser eller placeret spredt i mindre klumper i et boligområde.

I Harreskov/Værløse har man eksempelvis valgt at placere de 18 startboliger i ungdomsboliger ved at sprede dem ud på fire forskellige adresser rundt omkring i kommunen. Dette er primært sket, fordi alle ungdomsboliger var beboet ved projektets opstart. Her er de beboere, som faldt inden for startboligordningens målgruppe – og som ønskede at modtage bostøtte fra den sociale vicevært – blevet en del af ordningen.

I Hedensted har man placeret størstedelen af boligerne samlet men har også startboliger som er placeret i et andet boligområde. 13 af de i alt 16 startboliger er placeret i samme boligblok, mens de tre øvrige er placeret i et andet boligområde. Disse unge får stadig støtte fra den sociale vicevært, men det er enten unge, som er ved at blive udsat for startboligordningen, eller unge, som vurderes ikke i lige så høj grad som de øvrige startboligbeboere at have brug for det tætte fællesskab med andre startboligbeboere. Samtidig er der ligesom i Harreskov/Værløse praktiske foranstaltninger i form af antallet af ledige ungdomsboliger som også har spillet ind i beslutningen om at sprede nogle af startboligerne i boligområdet.

Begge de her nævnte eksempler har - ligesom flere af de andre projekter som indgik i caseundersøgelsen - gode erfaringer med at have de individuelle startboliger spredt i boligområder. Spredningen af boliger gør det vanskeligere at skabe et fællesskab mellem beboerne, men giver på den anden side mulighed for at tilbyde forskellige boformer for de forskellige typer af unge i målgruppen.

2.2.1.3 *Bofællesskaber*

I nogle af startboligprojekterne har man valgt at etablere startboligerne som *bofællesskaber mellem udsatte unge* ved at lade de unge startboligbeboere bo 2-4 sammen i en lejlighed. Dette er kun tilfældet i enkelte af startboligprojekterne og praktiseres bl.a. i Skanderborg. Denne boligform er primært valgt for at kunne nedbringe huslejeniveauet for den enkelte til et niveau, som gør det muligt at betale for den unge.

At etablere startboliger som bofællesskaber har været forbundet med visse udfordringer såvel administrative som praktiske. De administrative udfordringer har bl.a. bestået i komplikationer vedr. lejekontrakter, boligsikring og almindelig betaling af el, vand osv., da én af startboligbeboerne skal stå som hovedansvarlig og hermed hovedbetaler. Hertil kommer de mere praktiske udfordringer med at få matchet de unge således, at de kan få en hverdag til at fungere med hinanden. Det er vigtigt, at de udsatte unge kan "hjælpe hinanden op" fremfor at "trække hinanden ned".

Etableringen af startboliger som bofællesskaber opleves ikke som optimal, men har været nødvendig, da boligorganisationerne ikke har haft tilstrækkeligt med billige boliger til rådighed.

2.2.1.4 *Bofællesskaber mellem udsatte unge og andre unge*

I de startboligprojekter, som indgår i caseanalysen, er vi ikke stødt på en model, hvor startboligerne er etableret som bofællesskaber forstået sådan, at startboligbeboerne bor i bofællesskab med mere ressourcestærke unge.

2.2.2 *Sammen eller hver for sig?*

Det er endnu for tidligt at vurdere langtidseffekterne af de forskellige boligformer anvendt i forbindelse med startboligordningen, men de indsamlede erfaringer peger på en række fordele og ulemper ved de forskellige boligformer.

Ekspertter i evalueringens følgegruppe fremhævede under drøftelsen af evalueringens resultater, at international forskning peger på, at det kan have en negativ effekt at lade udsatte grupper med samme problemkategori bo tæt sammen. Forskningen viser samtidig, at det har en positiv indvirkning på de udsatte unges udvikling, at de bor tæt på og har mulighed for at spejle sig i mere ressourcestærke borgere⁸:

"Der er både i Norge og Sverige og en række øvrige lande en stigende opmærksomhed på uintenderede, negative konsekvenser ved de såkaldte "kategoriboliger", det vil sige boligløsninger, hvor personer med samme problemkategori fx misbrug bor sammen. Kritikken går på en tendens til, at beboerne fastholdes i negative sociale netværk og misbrugsmiljøer (Blid og Gerdner 2006)".

(Benjaminsen, Notat om metoder på hjemløseområdet)

Housing-First-litteraturen peger generelt på nødvendigheden af at benytte boliger i almindeligt boligbyggeri fremfor kategoriboliger grundet risikoen for negative synergieffekter. Her opereres med en øvre grænse på 10-15 % af boligerne i et udlejningsbyggeri, som bliver anvendt til hjemløse, mens resten bebos af øvrige beboere⁹.

Dette understøtter erfaringerne fra startboligerne i vid udstrækning, da de unge i startboligerne placeres i mindre grupper, oftest i forbindelse med øvrige almene boliger eller

⁸ Benjaminsen, Notat om metoder på hjemløseområdet

⁹ Benjaminsen, Notat om metoder på hjemløseområde

ungdomsboliger. Samtidig tilbyder erfaringerne fra startboligerne – målrettet særligt unge i gråzonen – indsigt i særlige forhold vedrørende denne gruppe.

Evalueringen viser, at der er en række udfordringer knyttet til det at lade de unge bo i deciderede bofællesskaber – selvom boligmarkedet mange steder gør det nødvendigt at operere med den model i praksis grundet manglen på tilstrækkeligt billige boliger. Der er imidlertid gode erfaringer med at have en gruppe af de unge startboligbeboere boende i umiddelbar nærhed af hinanden i individuelle boliger indenfor det samme boligområde.

De fleste af de unge, vi har talt med i forbindelse med evaluering af startboligordningen, udtrykker, at det er centralt for dem at være en del af et "startboligfællesskab", og netop kontakten til de andre udsatte unge og tilstedeværet af den sociale vicevært fremhæves som værdifuldt. Der er ikke tale om et institutionaliseret fællesskab – som man muligvis vil se på en ungdomsinstitution – da de unge samtidig ser fællesskabsbegrebet i relation til en øget normalisering, uafhængighed og frivillighed, som ligger i det, at de samtidig har ansvar for deres egen bolig og skal leve selvstændigt og tage vare på sig selv.

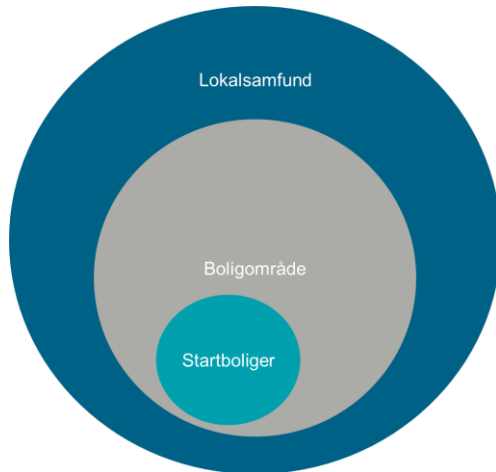
En vigtig pointe i relation til dette er, at startboligerne henvender sig til den stærkeste gruppe af de resourcesvage unge. Det vil sige, at det ikke har været grupper af unge, hvor eksempelvis samtlige beboere har haft et svært misbrug eller stærke psykiske lidelser. Vi ved således ikke, hvordan erfaringerne havde været, hvis gruppen havde været sammensat af alene svært belastede unge eller unge, som alle havde samme problemkategori – fx misbrug.

Samtidig har vi – som beskrevet i ovenstående – også set, at gruppen af unge, der er blevet visiteret til startboligerne, er meget mangfoldig. I praksis er der nogle steder blevet visiteret unge til startboligerne med udfordringer af mere massiv karakter, og en del af disse bor fortsat og fungerer i startboligerne. Om dette kan håndteres eller ej inden for rammen af startboligerne, har været op til en lokal vurdering af hhv. ressourcer i projektet, sammensætning af de øvrige unge i gruppen, samt den mulige supplerende støtte fra kommunen.

Startboligerfaringerne indsamlet i forbindelse med denne evaluering illustrerer også kompleksiteten i dette spørgsmål. Risikoen for eventuelle uintenderede, negative konsekvenser ved at placere udsatte unge sammen vil afhænge af den specifikke gruppe af unge, som sættes sammen, og hvilke udfordringer de hver især har. Det afhænger også af, hvordan der arbejdes med fællesskabet i gruppen af unge, samt ikke mindst hvordan de udsatte unge integreres i det øvrige boligmiljø, herunder både det specifikke boligområde og det omgivende lokalsamfund, som startboligerne er en del af.

Fælles for flere af de startboligprojekter, vi har besøgt i forbindelse med evalueringen, er, at der uanset boligform er blevet lagt vægt på koblingen til bolig- og lokalområde ved at inddrage og integrere de unge startboligbeboere i det øvrige fællesskab i boligområdet og i lokalsamfundet. Integration af startboligbeboere er bl.a. sket gennem deltagelse i fællesarrangementer i boligområdet, når de unge tages med i det lokale fitnesscenter eller deltager i koncerter eller andre kulturarrangementer, fx ved at arbejde frivilligt. Startboliger indgår således som en del af både boligområde og lokalsamfund, som illustreret i nedenstående figur.

Figur 4: Startboliger som del af boligområde og lokalsamfund

I startboligerne er der gode erfaringer med at lade de unge bo i umiddelbar nærhed af hinanden. Især når dette kombineres med, at den sociale vicevært arbejder målrettet med at skabe inkluderende og forpligtende fællesskaber mellem de unge, indtænker integration af ungegruppen i øvrige fællesskaber i boligområdet og i lokalsamfundet samt arbejder aktivt med netværksskabelse for de unge.

Nedenstående figur illustrerer, hvordan man i startboligordningen arbejder med en boligsocial indsats omkring udvikling af fællesskaber på flere niveauer. Der arbejdes i flere af startboligprojekterne intenderet med at skabe fællesskaber både i visitationen og sammensætningen af ungegruppen, der skal bo i startboligerne, med udvikling af fællesskab i ungegruppen, når de unge bor i startboligerne, samt endelig med kobling til og integrering af de unge startboligbeboere i fællesskaber i boligområdet og i lokalsamfundet.

Figur 5: Udvikling af fællesskaber i startboligprojekter

Udsatte unge i gråzonen – mellem at have brug for støtte og at kunne klare sig selv – er en særlig målgruppe. Erfaringerne fra startboligerne viser, at for denne gruppe er fællesskab vigtigt og centralt i forhold til at skabe et godt ungdomsliv. At samle startboligerne kan derfor være med til at skabe en god ramme for etablering af fællesskaber og sociale

relationer for de unge både sammen, men også som afsæt for de unges kontakt og deltagelse i andre og større fællesskaber i boligområde og lokalsamfund.

Dette bør tages med i betragtningen, når der foretages overvejelser vedrørende boligformer i etablering af startboligerne. Fællesskab og sociale relationer er en del af udviklingen af et godt ungdomsliv og skal ses som en del af de unges udvikling i forhold til at kunne fastholde en bolig, samt fastholde eller på sigt komme i gang med uddannelse eller arbejde. Samtidig skal risikoen for potentielle negative konsekvenser forbundet med at samle de unge tages med ind i de overordnede overvejelser vedrørende boligformer i startboligerne. En individuel og situationsbestemt visitering, som tager hensyn til den generelle sammensætning af beboere i startboligerne et givet sted, er derfor central for muligheden for at skabe fællesskaber, der kan have en positiv effekt på de unges liv.

2.2.3 Stabilisering af boligsituationen

Et andet spørgsmål, som kan rejses i forbindelse med startboligordningen, er spørgsmålet om stabilisering, og i hvor vid udstrækning ordningen relaterer sig til behovet for en permanent bolig. Fungerer startboligerne som stabilisering af boligsituationen, eller skaber de en midlertidighed i boligsituationen?

Startboligordningen retter sig udelukkende mod de 18-24-årige. Får den unge tildelt en startbolig allerede som 18-årig, er det muligt for den unge at bo der i op til syv år, hvilket må betragtes som værende en relativt lang periode. Dette er samtidig afhængig af fastsættelsen af længden af lejeperioden i den midlertidige kontrakt, som udarbejdes lokalt i boligorganisationerne. I ministeriets vejledning angives en treårig lejeperiode som en mulig passende periode. Får den unge tildelt en startbolig som 23- eller 24-årig, kan vedkommende – som ordningen er indrettet i dag – i princippet kun blive i startboligen i ét til to år.

Dette fremhæves som en udfordring af nogle af de sociale viceværter samt af evalueringsfølgegruppen, som peger på, at en del unge, der lever som hjemløse/'sofasurfere', først er motiverede til at gå aktivt ind i arbejdet for at stabilisere deres livssituation, når de er i starten af 20'erne. Samtidig påpeges det af flere aktører i interviewundersøgelsen, at det at fylde 25 år ikke er ensbetydende med, at de unges problemer forsvinder. Dette er et opmærksomhedspunkt, som man kan tage med videre i overvejelserne vedrørende støtte til unge i målgruppen.

Det er endnu for tidligt i forløbet til, at vi kan vurdere, hvor lang tid unge i målgruppen typisk bor i en startbolig, samt om dette fører til stabilisering af den unges boligsituation. I forbindelse med evalueringen er der dog indsamlet en række praksiserfaringer, som kan benyttes i forbindelse med overvejelser vedrørende stabilisering af de unges boligsituation fremadrettet:

Caseanalysen har identificeret enkelte eksempler på fraflytning. Her er der både tale om tilfælde, hvor den unge har villet noget andet, hvor man har vurderet, at behovet for støtte var større end det tilbudte i startboligen, eller hvor det at have boet i en startbolig i et par år har været tilstrækkeligt til, at den unge er blevet i stand til at klare sig selv i egen bolig.

Det springende punkt vil her være, hvordan boligorganisationen, den sociale vicevært og evt. kommunen hjælper den unge videre. Dette fremhæves også i ministeriets vejledning til ansøgere.¹⁰

I praksis fungerer det i dag mange steder sådan, at boligorganisationen – hvis den har et antal startboliger etableret i et boligområde med et større antal ungdomsboliger eller almene boligbyggerier – kan ommærke boligens type fra almindelig ungdomsbolig til startbolig (og omvendt), når en ung ikke længere kan eller vil indgå i startboligprojektet. Det betyder, at den unge kan blive boende i boligen, selvom vedkommende ikke indgår som beboer i startboligprojektet og dermed ikke længere modtager hjælp fra den sociale vicevært. Ligeledes kan den unge i denne løsningsmodel fortsat indgå i fællesskabet omkring startboligerne og evt. agere mentor for de andre.

Andre modeller har været, at den unge hjælpes videre til en anden bolig et andet sted, og at man afventer indflytning af en ny startboligbeboer, til den tidligere beboer er flyttet til en ny permanent bolig. Dette har også været modellen, der hvor man har etableret startboliger i lejeboliger, hvor der i forvejen har boet beboere, som ikke kunne eller ville indgå i startboligerne. Ligeledes ses eksempler på, hvordan den sociale vicevært hjælper udsatte unge, som evt. ligger uden for aldersgruppen og derfor officielt ikke er startboligbeboer, men som indgår som en del af det bomiljø, der er etableret omkring startboligerne. Dette gælder for unge, der tidligere har boet i en startbolig, men særligt i opstarten af projekterne har dette været tilfældet for en del af de unge, som boede i boligerne i forvejen. Her har den sociale vicevært også hjulpet den unge med at finde et nyt sted at bo gennem kontakten til boligorganisation og kommune.

2.2.4 Bostøtte gennem den sociale vicevært

2.2.4.1 Indsats på flere niveauer

Der findes ikke udspecificerede retningslinjer eller beskrivelser af en konkret tilgang i den sociale viceværts arbejde med de unge. Ministeriets hensigt med den sociale viceværts rolle og funktion er kort beskrevet i ”Vejledning om startboliger for unge” under afsnittet vedrørende den socialpædagogiske indsats:

”De sociale viceværter skal skabe et godt og trygt bomiljø samt yde støtte og rådgivning til de unge. De sociale viceværter kan herunder igangsætte aktiviteter, som styrker de unges netværk og sociale kompetencer, yde lektiehjælp mv. Derudover kan de sociale viceværter være omdrejningspunktet for inddragelse af frivillige kræfter og lokalområdets ressourcer i startboligprojektet”.

(Vejledning om startboliger for unge, Ministerialtidende nr. 69, september 2012:8)

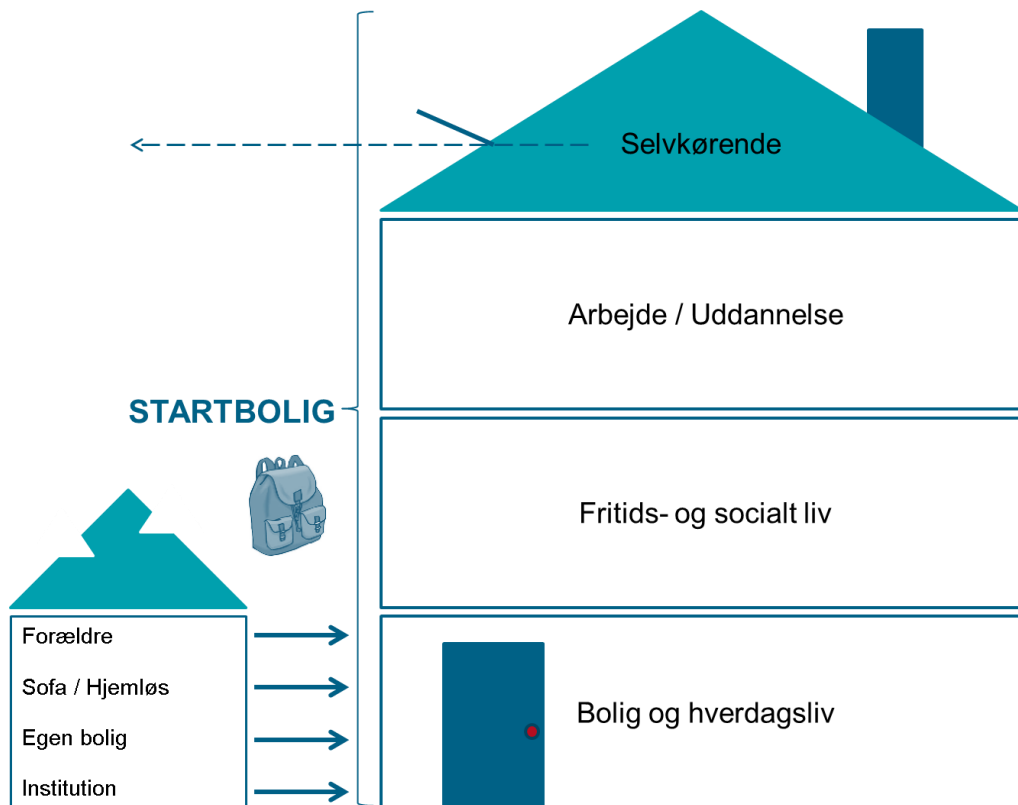
Centralt for støttefunktionen er, at den er et ”foreningsdrevet supplement til de kommunale tilbud efter serviceloven”. Der er således i den sociale viceværts funktion tale om en **supplerende, tidlig og forebyggende** indsats.

¹⁰ Vejledning om startboliger for unge, Ministerialtidende nr. 69, september 2012:8.

Det grundlæggende er – som en af de sociale viceværter udtrykte det under fokusgrupppeinterviewet – ”*at de unge har tag over hovedet – og vi hjælper dem til at beholde det*”.

Nedenstående figur illustrerer, hvordan de indsamlede erfaringer har vist, at den sociale viceværts opgaver retter sig mod at støtte de unge startboligbeboere på tre grundlæggende områder nemlig; 1) *bolig og hverdagsliv*; 2) *fritids- og socialt liv*; samt 3) *arbejde/uddannelse*.

Figur 6: Startboligindsats på flere niveauer

Figuren illustrerer forholdet mellem de tre elementer, hvor boligen og hjælpen til at bevare boligen er den grundlæggende indsats – i tråd med Housing First tilgangen:

- 1) Den sociale vicevært arbejder først og fremmest med at støtte de unge i at *bevare en bolig og have et fungerende hverdagsliv*. Dette betyder, at de unge skal have en bolig og støtte til at få det basale hverdagsliv til at fungere i form af støtte fx til indkøb, at stå op om morgenen, at betale husleje, at gå på netbank osv.
- 2) Herudover arbejder den sociale vicevært med at støtte de unge i at få et godt ungdomsliv gennem hjælp og motivation til at indgå i et *aktivt og socialt fritidsliv*. Dette gøres bl.a. gennem integration til det øvrige fællesliv – enten startboligbeboerne imellem eller i boligforeningen generelt, fx gennem fællesspisninger. Der arbejdes også på at få de unge til at deltage i fx friluftaktiviteter og lokale idrætsforeninger. Ligeledes ar-

bejdes der mange steder med, at de unge bliver hinandens netværk og herigennem hjælper og støtter hinanden i det omfang, de er i stand til det.

- 3) Endelig arbejder den sociale vicevært med at støtte den unge i forhold til *enten at fastholde eller påbegynde uddannelse eller arbejde*.

For at kunne varetage dette arbejde bedst muligt fremhæves det af stort set alle de sociale viceværter, vi har interviewet, at de oplever det som en fordel at være **fysisk til stede** med fx et kontor placeret tæt ved startboligerne. Dette muliggør, at de unge kan kigge forbi, og at de har mulighed for at være til stede blandt de unge, der hvor de bor.

I de tilfælde hvor den sociale vicevært ikke har kontor i umiddelbar nærhed af alle startboligerne, kører den sociale vicevært i stedet rundt til det eller de områder, hvor startboligerne er placeret og møder de unge der. Udover personlig kontakt og fysiske møder anvendes bl.a. facebookgrupper, telefonopkald og sms som de primære **kommunikationskanaler** i dialogen mellem de unge og den sociale vicevært.

2.2.4.2 En holistisk, tværgående og individorienteret tilgang

Den sociale vicevært er den gennemgående figur, der skal hjælpe de unge til en god start på livet i egen bolig. Den sociale viceværts arbejde med startboligbeboerne tager således sit udgangspunkt i den enkeltes baggrund og udfordringer – det sker både, når den unge flytter ind i en startbolig og undervejs i forløbet, hvor den bostøtte, de har brug for, vil variere over tid. Erfaringsindsamlingen viser, at de sociale viceværter praktiserer sig på en holistisk og tværgående indsats over for den unge med afsæt i en dialog og behovsafløsning mellem den unge og den sociale vicevært:

”Støtten i en startbolig er mere fleksibel og stabil og ikke afhængig af, om den unge fx er knyttet til jobcentret (som fx mentorordninger) eller går på en uddannelse. Tilknytningen til den sociale vicevært er ens for alle i startboligerne og dermed ikke så indgribende, at den unge føler sig "under opsyn" af kommunen. Selv om der er tæt samarbejde med viceværten, har det stor betydning, at han ikke er "kommunal".

(Kommune med startboligprojekt)

Mange steder spiller den sociale vicevært en vigtig rolle som den voksne, de unge har primær kontakt til. Den sociale vicevært er derfor med til at skabe samordning og samarbejde med forskellige instanser – eksempelvis på praktiksteder, uddannelsessteder og på tværs af forskellige forvaltninger i kommunen. Den sociale viceværts funktion kan dermed siges at tage udgangspunkt i principperne inden for **Individual Case Management (ICM)-tilgangen**¹¹.

Den sociale vicevært er dog ikke forpligtiget til at skabe overblik og sammenhæng i den enkelte borgers samlede støtte- og behandlingsmæssige indsats, sådan som metoden foreskriver, når den anvendes i forbindelse med eksempelvis kommunale ICM-indsatser over for hjemløse.

¹¹ Tilgangen Individual Case Management (ICM) er en interventionstype inden for hjemløseområdet, som baseres på en individuel bostøtte, der fungerer som tovholder og formidler kontakten til relevante behandlere mv. samt giver praktisk støtte (Benjaminsen, Notat om metoder på hjemløseområdet).

Den sociale viceværts funktion er ikke omfattet af serviceloven og har ikke samme ansvar og ej heller samme bemyndigelse som en offentlig myndighed. Dette betyder eksempelvis, at den sociale vicevært ikke som udgangspunkt har adgang til oplysninger om den unge, i fald den unge eksempelvis har en sag i kommunen.¹²

Det frivillige samarbejde mellem den unge og den sociale vicevært i startboligordningen fremhæves både som en udfordring, men også som en fordel i de sociale viceværter arbejde. Dette betyder, at de sociale viceværter får en anden kontakt til de unge, da de **ikke kommer som myndighed**, og da de unges relation til den sociale vicevært er baseret på et frivilligt samarbejde fremfor magt eller tvang:

"(...) Armen er ikke omme på ryggen her, og det gør, at de har lyst til at flytte sig. De unge kan ikke lide den der umyndiggørelse, så det her bliver mere ligeværdigt (...) Det gør også noget, at vi mødes i de unges hjem – de skal ikke trække et nummer her, og jeg kan ramme dem, når de har brug for det – jeg har hurtigt "en tid" – der er stor fleksibilitet".

(Social vicevært, HAB, Harreskov/Værløse)

Samtidig er der både økonomiske og juridiske sanktioner forbundet med at leje en bolig i en boligforening, som de unge underlægges på lige vilkår med de øvrige beboere. Dette er en del af en **normalisering** af de unges livssituation, og her har de unge støtten fra den sociale vicevært at trække på i deres kontakt til både boligorganisationen og evt. kommunen.

2.2.4.3 Pædagogisk tilgang

Tilgangen i den sociale viceværts daglige virke er næsten udelukkende baseret på **tillid** og **relationsopbygning**. Dette kombinerer de sociale viceværter i de enkelte startboligprojekter med forskellige former for pædagogiske tilgange, som ud over frivillig interaktion og samarbejde spænder over forskellige grader af konsekvenspædagogik samt ret- og pligt-tilgange.

En anden central komponent i de sociale viceværter arbejde med de unge i startboligerne er etableringen af **fællesskaber** i og omkring ungegruppen. Denne tilgang er værdiskabende i sig selv, da de unge typisk har svage netværk og savner "nogen at snakke med". Tilgangen har således pædagogisk fokus på at etablere fællesskabsfølelse og styrke de unges kompetencer med afsæt i principper om at yde hjælp til selvhjælp, at skabe empowerment hos den enkelte og gennem eksemplets magt at hjælpe de unge til at hjælpe hinanden. Erfaringerne fra nogle af de startboligprojekter, som har haft den længste levetid, viser gode eksempler på, hvordan disse fællesskaber kan opbygges og gøres værdifulde for startboligbeboerne.

¹² Caseanalysen viser, at det nogle steder praktiseres, at den unge som et led i tildelingen af en startbolig giver samtykke til, at den sociale vicevært må få indsigt i den unges sag ved kommunen.

2.2.4.4 Profil – den sociale vicevært

Det fremgår af ministeriets vejledning, at det ved ansættelsen af den sociale vicevært skal sikres, at denne har de fornødne socialpædagogiske kompetencer og uddannelsesmæssige baggrund¹³.

I forbindelse med evalueringen har vi talt med sociale viceværter i otte udvalgte startboligcases samt yderligere fem i forbindelse med et fokusgruppeinterview. I alt har vi således talt med 16 af de sociale viceværter fordelt på 13 forskellige startboligprojekter. Der tegner sig på den baggrund et billede af, at stillingen som social vicevært besættes af meget forskellige profiler med forskellige **fagligheder** og **erfaringsgrundlag**.

Den overvejende andel af de sociale viceværter har en uddannelse som socialpædagog bag sig. Der har imidlertid også været eksempler på, at den sociale vicevært har en helt anden faglig baggrund, herunder ejendomsfunktionærer og andre faglærte uden socialpædagogisk baggrund. Flere af de sociale viceværter har tidligere arbejdet med unge udsatte i en række forskellige jobs på døgninstitutioner, specialskoler, i SSP-samarbejder o. lign. Igen er der også enkelte, som ikke har professionel erfaring med at arbejde med målgruppen.

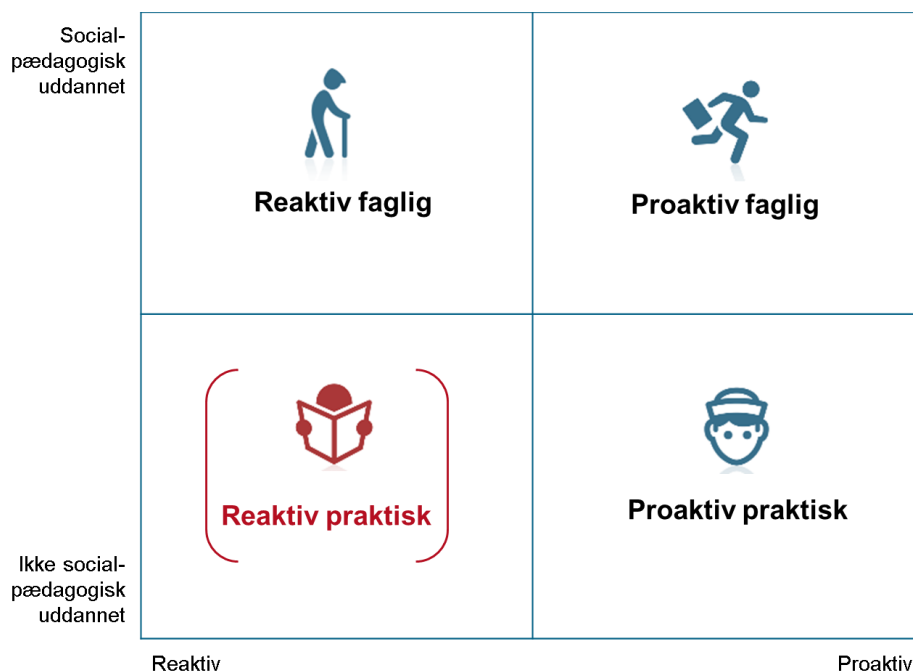
Den sociale vicevært er qua sin **særlige position som bindeled** mellem de unge, boligorganisationen og kommunen i en unik position med mulighed for at udvikle og forandre livet for de unge. Samtidig kan de opleve at være i en udsat position, hvor den sociale vicevært i høj grad er afhængig af at lykkes med at skabe relationer og frivilligt samarbejde – både med de unge og med en bred vifte af offentlige og private aktører omkring de unge. **Rollen** som social vicevært kræver derfor en høj grad af proaktivitet og selvstændighed, da den sociale vicevært ofte selv har skullet opbygge og etablere meget af det organisatoriske samarbejde omkring de unge i startboligerne.

Den **ideelle profil** for den sociale vicevært er således defineret ved to parametre: Medarbejderen er kendetegnet ved både en stærk socialfaglig baggrund og ved proaktivitet og engagement i forbindelse med opgaveløsningen.

I det følgende gennemgås nogle **mulige profiler** på den sociale vicevært og de udfordringer, der knytter sig til disse. Gennemgangen er baseret på de interview og observationer, som er foretaget i forbindelse med casebesøg og fokusgruppeinterview. I nedenstående figur ses tre profiler på den sociale vicevært, som er identificeret i forbindelse med caseundersøgelsen: Den proaktive faglige, den proaktive praktiske og den reaktive faglige. Det skal understreges, at langt den overvejende del af de sociale viceværter, der er omfattet af undersøgelsen, vurderes at leve op til begge ovenstående kriterier om høj faglighed og en høj grad af proaktivitet (proaktiv faglig). Der er ikke fundet eksempler på, at sociale viceværter på samme tid fremstår med begrænset faglighed og en reaktiv tilgang til opgaveløsningen. Den sidste kombinationsmulighed i figuren (reaktiv praktisk) er derfor markeret med rød og sat i parentes i figuren nedenfor:

¹³ Vejledning om startboliger for unge, Ministerialtidende nr. 69, september 2012: 8.

Figur 7: Mulige profiler – Sociale viceværter

Som nævnt fremgår det af caseundersøgelsen samt tværgående fokusgruppeinterview, at der i langt overvejende grad er rekrutteret sociale viceværter, som kendetegnet ved at være meget engagerede og med en stærk socialfaglig baggrund – den **”proaktive faglige profil”**. Denne type social vicevært er den socialpædagogisk uddannede, som brænder for at gøre en forskel for de unge. Personen har tidligere arbejdet med udsatte unge i målgruppen eller andre socialt udsatte og har et stærkt netværk at trække på i forbindelse med faglig sparring og udfordringer i sit arbejde.

Den proaktive faglige profil har en **aktiv og opsøgende kontaktform** til både de unge og i arbejdet med at etablere samarbejder og netværk til kommunen, øvrige boligsociale indsatser i boligorganisationen samt det lokale erhvervsliv, idrætsforeninger m.fl. Medarbejderen arbejder selvstændigt, leder i stor udstrækning sig selv og motiveres af den store frihed og fleksibilitet, der er i jobbet. Det betyder, at vedkommende også som oftest arbejder på skæve tidspunkter om aftenen og i weekenden, hvis det er der, de unge har brug for det.

For den proaktive faglige profil er det vigtigt, at der bliver udstukket en overordnet ledelsesmæssig ramme, at der er ledelsesmæssig opbakning, og at der udvises tillid til og værdsættelse af den sociale viceværts arbejde.

Herudover viser den kvalitative analyse, at man nogle steder har rekrutteret en social vicevært, som ikke har en socialpædagogisk baggrund, men som har en proaktiv og engageret tilgang til at løse opgaven som social vicevært – den **”proaktive praktiske profil”**. Vedkommende har en proaktiv arbejdsform og **vil gerne gøre en forskel** for de unge, men den professionelle erfaring er begrænset til fx erfaring med målgruppen fra et tidligere job som ejendomsfunktionær i et udsat boligområde.

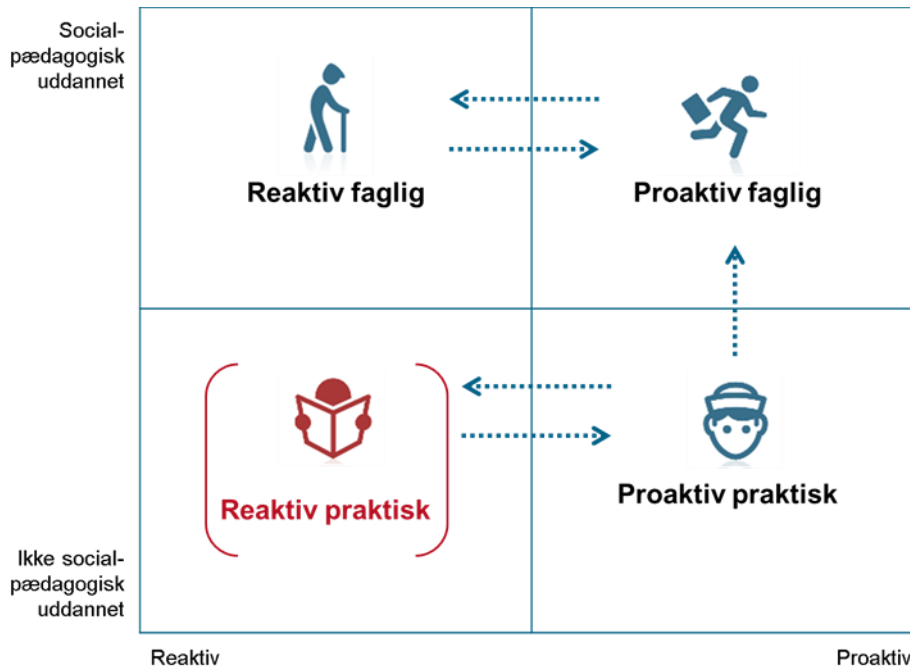
Den proaktive praktiske profil nyder ledelsesmæssig opbakning på grund af sine relationer og sit engagement. Personen har brug for faglig sparring og har flere steder en socialpædagogisk uddannet leder, som varetager denne opgave. Nogle steder har vi også set, at personen har været ansat som én ud af flere sociale viceværter, hvoraf en af de øvrige har haft socialpædagogisk baggrund og kunne fungere som faglig sparringspartner for den pågældende.

I et enkelt projekt har vi mødt, hvad vi kan betegne som en reaktiv medarbejder med en stærk socialfaglig baggrund – den **"reaktive faglige profil"**. Medarbejderen er socialpædagogisk uddannet og har erfaring med at arbejde med udsatte unge. Personen var oprindeligt **"klar til at tage fat"**, men uklare rammer og manglende retning i det pågældende projekt har medført en vis modløshed. Den sociale vicevært oplever mangel på opbakning og oplever ikke nogen udpræget interesse eller ejerskab fra hverken boligorganisation eller kommune.

Denne profil mangler ledelsesmæssig opbakning, faglig sparring og hjælp til at sætte retning for sit arbejde og få engagementet tilbage. Dette er en forudsætning for, at vedkommende kan udføre sit arbejde tilfredsstillende og på sigt komme til at opfylde potentialet i rollen som brobygger mellem de unge, boligorganisationen og kommunen.

Profilerne i ovenstående figur skal ikke betragtes som statiske typer, men er derimod en dynamisk kategorisering af profilen for den sociale vicevært. En vigtig pointe i relation til profilerne er således, **at en social vicevært godt kan starte som én profil og bevæge sig over mod en anden, hvis forhold omkring projektet eller den sociale viceværts rolle og motivation udvikles/forandres.**

Figur 8: Dynamisk sammenhæng mellem profiler – Sociale viceværter

Fremadrettet er det således vigtigt, at der ved rekrutteringen af sociale viceværter er fokus på at sikre medarbejdere med den fornødne socialfaglige baggrund. Det er samtidig afgørende, at der sikres nogle rammer og en organisation omkring det enkelte projekt, som gør, at den sociale vicevært udvikler sin faglighed, fastholder sit engagement mv.

Selve strukturen og samarbejdsmodellen, som den sociale vicevært indgår i og arbejder indenfor, er således helt central for støttefunktionen i startboligprojekterne. Dette aspekt uddybes i følgende afsnit.

2.3 Samarbejdsmodellen

”Jeg synes, det er væsentligt, at boligforeningerne bliver forpligtiget på det her. Dels er det en almindelig arena. Både så boligforeningerne bliver bedre til at håndtere denne her gruppe, og så de unge lærer det fra start af. Men mange af funktionerne kunne lige så godt ligge i kommunen, så det kræver et tæt samarbejde”.

(Boligorganisation med startboliger)

Den grundlæggende samarbejdsmodel i de enkelte projekter er bygget op omkring etablering af et samarbejde mellem en boligorganisation eller en selvejende institution og en kommune samt eventuelt en civilsamfundsorganisation.

De enkelte projekter styres indirekte af ministeriet, som tildeler projekterne midler og har det overordnede ansvar for forvaltningen af startboligordningen.

Figur 9: Generel samarbejdsmodel

De lokale samarbejdsmodeller udvikles af ansøgeren i de enkelte projekter og kan se meget forskellige ud. For eksempler på konkrete samarbejdsmodeller henvises til Bilag 1: Casesamling.

2.3.1 Forankring i boligorganisation

En boligorganisation eller en selvejende institution er ansøger og projektejer. Kommunalbestyrelsen skal imidlertid have anbefalet at etablere startboligerne, og kommunen skal medvirke til at fremskaffe bygninger i form af almene boliger til brug for ordningen, føre tilsyn med startboliger som led i dens almindelige tilsyn med almene boliger, samt endelig godkende anvisning af enhver startbolig, herunder indgå i evt. anvisningsudvalg sammen med boligorganisationen¹⁴. I praksis forudsætter startboligerne derfor et tæt samarbejde mellem boligorganisationen, den sociale vicevært og kommunen samt eventuelle andre samarbejdspartnere, herunder fx frivillige organisationer, lokale virksomheder, uddannelsesinstitutioner m.fl.

Dette giver mulighed for at arbejde mere på tværs af forskellige enheder og gør det ifølge aktørerne selv til hurtigere og mere fleksible processer. Samtidig opleves samarbejdsmodellen som værende med til at normalisere hverdagen for de unge sammenlignet med andre kommunale tilbud:

”(...) der er store fordele i samarbejdet mellem private aktører og det offentlige. At det netop er boligforeningen, der er primus motor i projektet, har stor betydning for, at de unge oplever et liv med samme mulighed og på samme niveau, som alle andre unge. Vi undgår stigmatisering”.

(Kommune med startboligprojekt)

¹⁴ Vejledning om startboliger for unge, Ministerialtidende nr. 69, september 2012:9.

For **kommunerne** løser startboliger en vigtig opgave, som enten forebygger eller kan kombineres med kommunens ansvar i det boligsociale arbejde. For **boligorganisationerne** som private aktører er centrale argumenter for at etablere startboliger, at boligområdets renommé kan forbedres gennem indsatsen, at der med startboligerne er en bredere kreds af unge, som de kan tilbyde deres ungdomsboliger til, samt at de nogle steder finder sammenhæng mellem andre boligsociale indsatser som fx boligorganisationens boligsociale helhedsplan. Boligorganisationerne føler delvist et socialt ansvar, men det er afgørende for boligorganisationerne som private aktører, at der er god økonomi i det.

I de veletablerede startboligprojekter skabes der således en **win-win-situation** for alle involverede parter. De to primære parter – kommunen og boligforeningen – er tætte samarbejdspartnere, men de har samtidig forskellige perspektiver og interesser, som giver anledning til løbende drøftelser af og refleksioner over startboligernes formål og funktion.

For at etablere en win-win-situation i startboligprojekterne er organiseringen omkring projektet og samarbejdsmodellen mellem boligorganisation/selvejende institution og kommune samt eventuelle øvrige samarbejdspartnere helt central. Dette er afgørende for projektets succesrate og bæredygtighed. Samarbejdsmodellerne ser forskellige ud i de otte caseprojekter, som evalueringen har fokuseret på. Seks af de otte projekter har et vel fungerende samarbejde, mens to af projekterne har udfordringer med at få samarbejdet til at fungere. Et af disse projekter er mere eller mindre gået i stå, fordi ingen har taget ejerskab til det. Dette er et eksempel på, hvor vigtigt det er at arbejde på at sikre et vel fungerende samarbejde mellem de forskellige kommunale, private samt eventuelle civilsamfundsaktører.

Det, at den sociale viceværts funktion er forankret i boligorganisationen, giver nogle særlige forhold sammenlignet med lignende funktioner i kommunen, herunder:

- Fleksibilitet i arbejdstidsforhold
- Fleksibilitet i interne beslutningsprocesser
- Lokal forankring
- Tiltrækker personer, som tiltrækkes af friheden, har lysten og evnen til at styre og planlægge egen tid og hverdag, er vant til at lede sig selv og som har netværk og erfaring at trække på
- Økonomisk perspektiv
- Normalisering
- Forventninger til den unge og ansvarliggørelse.

2.3.2 Samarbejde og snitflader til kommunen

Tillid og relationsopbygning er ikke blot centrale elementer i relationen mellem den sociale vicevært og startboligbeboerne; det er også elementer, der karakteriserer samarbejdsmodellen mellem aktører omkring startboligerne og de unge. Hvor dette lykkes, bliver den sociale vicevært et særligt knudepunkt for et tværgående samarbejde omkring de unge. Hvor samarbejdet har været vanskeligt at etablere, er det derfor ikke lykkedes den

socialt vicevært at spille denne nøglerolle. Erfaringerne fra startboligerne viser, at indsatsen for alvor skaber resultater, når der skabes et tæt samarbejde med den sociale vicevært som bindeled mellem den unge og de forskellige indsatser i kommunen.

Der er i startboligerne tale om en **tidlig og forebyggende indsats** eller **udslusning** fra mere omfangsrige indsatser mod at gøre den unge i stand til at klare sig selv. Det har været målet at sætte ind og hjælpe de unge, som ikke nu – men enten før eller potentielt set senere – har brug for og er berettiget til kommunal støtte.

Samtidig har vi gennem vores interview set, hvordan dette i praksis kan fortolkes og praktiseres meget forskelligt i de forskellige startboligprojekter.

Således er der som tidligere nævnt også eksempler på, at man har taget unge ind, som også har været visiteret til at få støtte fra kommunen, fx i form af mentorer eller støttekontaktperson. De fleste steder fungerer den sociale vicevært som et **supplement** til eventuelle kommunale indsatser, såfremt den unge i startboligen er tilknyttet fx mentorordninger og støttekontaktpersoner. Ligeledes kan situationen være omvendt, således at der tilknyttes kommunale ressourcer til den unge som supplement til den støtte, den sociale vicevært yder, *efter* at den unge er flyttet ind i startboligen.

Andre steder oplever man en tendens til, at den sociale vicevært forventes at **overtage** de opgaver, som er kommunens ansvar:

”Jeg har indtryk af, at vi har overtaget kommunens mentorordning eller sagsbehandlerrolle”.

(Social vicevært)

Dette er tilfældet, hvor samarbejdet mellem kommunen, boligorganisationen og den sociale vicevært er begrænset. Særligt udfordrende for boligorganisationerne – og særligt for den sociale viceværts konkrete arbejde – er der, hvor kommunen bruger sin anvisningsret og anviser unge, som er uden for målgruppen, til boligerne uden at give den rette støtte med. At kommunen har decideret anvisningsret til startboligerne er i strid med reglerne for startboligordningen, som det fremgår af ministeriets vejledning:

”Normalt har kommunen anvisningsret til hver fjerde ledige almene ungdomsbolig til brug for løsning af unges boligsociale problemer. Dette gælder dog ikke for startboliger. De pågældende boliger skal i stedet forbeholdes udlejning til startboliger, jf. § 59, stk. 3, i almenboligloven.”

(Vejledning om startboliger for unge, Ministerialtidende nr. 69, september 2012:7)

Af ministeriets vejledning fremgår det, jf. ovenstående citat, at kommunens anvisningsret til hver fjerde bolig ikke gælder for startboliger. I startboliger skal udlejere indstille hver anvisning til kommunens godkendelse – alternativt skal et fælles anvisningsudvalg stå for anvisningen.

De praktiske erfaringer understøtter – ligesom ministeriets vejledning – behovet for et tæt samarbejde mellem kommunen og boligorganisationen omkring **visiteringen** af de unge.

Samtidig viser praksiserfaringerne fra evalueringen, at det er vigtigt at inddrage den sociale vicevært i forbindelse med visiteringsprocessen, samt at samarbejdet mellem kommunen, den sociale vicevært og boligorganisationen også skal fastholdes i den **daglige drift** og i arbejdet med at støtte den unge, som i flere tilfælde vil have kontakt både til den sociale vicevært og til en sagsbehandler eller andre instanser i det kommunale system. Det er helt centralt, at der skabes sammenhæng i indsatsen over for den unge. Her kan den sociale vicevært – når der etableres et godt samarbejde med aktørerne omkring den unge – fungere som **bindeled** i de forskellige indsatser.

Hele **samarbejdsmodellen** er baseret på **tillid**, da aktørerne som udgangspunkt ikke er juridisk forpligtiget til at samarbejde. Dette kan således kun fungere, hvis man lykkes med at etablere et gensidigt værdiskabende samarbejde mellem de relevante aktører. Dette er der flere gode eksempler på i de etablerede startboligprojekter. Omvendt er der udfordringer i de tilfælde, hvor det ikke er lykkedes at etablere et tilstrækkeligt tæt samarbejde.

Der er **meget begrænsede rapporteringskrav** til de enkelte projekter, og modellen er derfor sårbar i de tilfælde, hvor enten kommunen eller boligorganisationen ikke tager ejerskab, føler sig forpligtiget eller ser værdien i at bakke op omkring startboligerne og den sociale viceværts arbejde. I disse tilfælde risikerer man, at den sociale vicevært isoleres og dermed ikke kan udfylde sin rolle, som er kernen i et startboligprojekt. **Det er dog ikke givet, at et øget rapporteringskrav vil bidrage til at styrke samarbejdet de enkelte aktører imellem.** Netop den begrænsede afrapportering har været en motivationsfaktor for boligorganisationerne i forhold til startboligordningen.

En anden vej at gå kunne med udgangspunkt i de nuværende erfaringer være at tilbyde mere **vejledning** til boligorganisationerne i ansøgnings- og etableringsfasen om, hvad det kræver, og hvordan de kan etablere en god samarbejdsmodel med kommune og eventuelle øvrige samarbejdspartnere.

Herudover påpeger aktørerne over en bred kam et behov for **metodeudvikling og oplæg til frivillige formater** på fx projektetablering, kontrakter mv. som en hjælp for boligorganisationerne. Særligt de mindre boligorganisationer med begrænset erfaring i boligsocialt arbejde vurderes at kunne få stort udbytte af flere guidelines i forbindelse med projektstart. Dette skal dog sættes i relation til behovet for at mindske merforbrug af administrationsomkostninger forbundet med at indgå i boligsociale projekter.

2.3.3 Øvrige samarbejdspartnere

I stort set samtlige projekter, vi har besøgt i forbindelse med denne evaluering, har der været lagt stor vægt på **inddragelse af lokalsamfundet i form af lokale foreninger, erhvervsliv m.fl.** Dette sker fx i form af samarbejde med lokale virksomheder og med den øvrige boligorganisation omkring job- og praktikpladsformidling. Ligeledes inddrages sports- og motionsklubber, samarbejder med uddannelsesinstitutioner samt øvrige boligsociale indsatser i boligorganisationen og i kommunen på tværs af boligorganisationer.

Enkelte startboligprojekter har **formelt** ansøgt om og er efterfølgende blevet etableret som et samarbejde med en frivillig civilsamfundsorganisation. Eksempelvis har man i Randers, som det eneste startboligprojekt, benyttet sig af startboligordningens mulighed for at etablere en selvejende institution i samarbejde med en frivillig organisation som inkorpo-

reret partner i projektets institutionelle setup. Her har Randers Bo- og Erhvervstræning samarbejdet med Jysk Børneforsorg om at etablere en ny boligforening for at etablere startboliger til projektet. Jysk Børneforsorg sidder med i den nyoprettede boligforenings bestyrelse og bidrager med viden og udbredelse af kendskabet til startboligerne. Herudover har startboligprojektet trukket på Jysk Børneforsorgs faciliteter i forbindelse med hytteture for startboligbeboerne.

I Brønderslev har man også i forbindelse med ansøgningen etableret et samarbejde med Kirkens Korshær. Formålet har været, at Kirkens Korshær skulle være projektets øjne og ører i forhold til at komme i kontakt med de unge hjemløse som potentiel målgruppe for startboligerne. I praksis er samarbejdet endnu ikke rigtig blevet etableret, og der er uklarhed om, hvad samarbejdet skal bestå af, og hvilken rolle Kirkens Korshær skal have i projektet.

Der er således relativt begrænset formel inddragelse af civilsamfundet i form af frivillige organisationers rolle i det organisatoriske setup i startboligprojekterne. Der, hvor man har indgået formelle samarbejder med frivillige organisationer, er det indtil videre netværk og faciliteter, der har været omdrejningspunkter for samarbejdet.

Startboligprojekterne har dog over en bred kam succes med at inddrage civilsamfund og erhvervsliv i lokalområderne på et mere uformelt og ikke-institutionaliseret plan. Forankringen til lokalmiljøet er i de startboligprojekter, vi har talt med i forbindelse med evalueringen, i høj grad koblet op på – og dermed afhængig af – den sociale viceværts netværk og interessefællesskaber. Dette er en stor styrke for startboligprojekterne. Samtidig udgør dette et udviklingspotentiale, og man vil muligvis i de lokale projekter kunne arbejde mere målrettet med at skabe kontakt til eksempelvis det lokale foreningsliv. På den måde vil man potentielt kunne få koblet flere aktører på arbejdet med de unge startboligbeboere og få adgang til flere ressourcer i lokalmiljøet.

Ligeledes vil man muligvis kunne styrke koblingen til civilsamfundet yderligere ved at etablere mere formaliserede partnerskaber, evt. med lokalafdelinger i de større nationale organisationer som Ungdommens Røde Kors, SIND Ungdom, Ungdomsringen, Red Bar-net, Dansk Flygtningehjælp m.fl.

Flere af aktørerne i startboligprojekterne har i forbindelse med caseundersøgelsen udtrykt, at de fremadrettet har planer om at etablere og/eller udvide eksisterende samarbejde med det lokale foreningsliv samt muligvis større civilsamfundsorganisationer. Der er dermed mulighed for, at dette udviklingspotentiale realiseres fremadrettet.

2.3.4 Motivation for at etablere startboliger

Der er forskellige motivationsfaktorer, som gør sig gældende for boligorganisationerne afhængig af situationen i boligorganisationen og det boligområde, som man vælger at etablere startboligerne i.

Motivationsfaktorer indbefatter bl.a.:

- **Udleje tomme boliger:**

”Vi havde et behov for at få fyldt nogle tomme boliger ud, og det var den altovervejende grund til, at vi gik med ind i ordningen”.

(Boligorganisation)

- **Problemer med uro og ballade i eksisterende ungdomsboliger:**

”Før havde vi vidtgående sociale problemer i ungdomsboligerne. Vi brugte ufatteligt mange ressourcer på de unge, der boede derude, og der var en masse larm og ballade. Så vi gjorde det af nød, men det har vendt udviklingen, og nu går det rigtig godt derude”.

(Boligorganisation)

- **Forebyggende indsatser:**

”Hos os har motivationen været, hvis det kunne forebygge nogle problemer, der kunne komme fremadrettet. Nogle af dem er børn af dem, der boede her i forvejen”.

(Boligorganisation)

- **Socialt ansvar kombineret med økonomisk rentabilitet:**

”Vi har ikke tradition for boligsocialt arbejde i boligorganisationen, og bestyrelsen var betænkelig i første omgang. Men de kunne godt se, at der var god økonomi i det, hvis vi kunne få det til at fungere bedre og give området er bedre ry, og nu er de meget stolte af vores indsats over for de unge”.

(Boligorganisation)

Nogle af de boligforeninger, vi har snakket med, *som ikke har startboliger*, udtrykker, at de ikke har problemer i deres boligområder og dermed ikke kender til målgruppen for startboligerne. Det blev under fokusgruppeinterview påpeget, at det må være kommunens opgave at klarlægge, hvis dette er et problem i kommunen, og hvis de vil have boligorganisationen til at gå ind i et sådan projekt:

”Hvis kommunen havde ringet og sagt: Skal vi lave det her? Så havde vi lavet det!”

(Boligorganisation uden startboliger)

Andre boligorganisationer har bevidst fravalgt startboliger, fordi de mener, at det ikke er inden for boligorganisationens ansvar:

”Det er ikke vores problem at hjælpe dem socialt. Vi kan jo køre det som normalt og smide dem ud, hvis de laver ballade. Så er de kommunens problem”.

(Boligorganisation uden startboliger)

Boligorganisationerne med startboliger indvender dog til dette, at initiativet har sparet boligorganisationen for problemer ved at hjælpe med en forebyggende indsats, *inden* der opstår problemer eller ved at afhjælpe eksisterende problemer.

I to af de store kommuner, København og Odense, har man bevidst fravalgt at etablere startboliger. I Københavns Kommune har man ønsket at etablere startboliger, men har ikke kunnet få boligorganisationerne med. Ifølge BL i København har boligorganisationerne i København fravalgt at etablere startboliger bl.a. på grund af, at boligorganisationerne i København i forvejen har en lang historik og et stærkt samarbejde med kommunen omkring det boligsociale arbejde. Der er en tredjedel kommunal anvisning, og sektoren har leveret i alt 650 boliger til kommunal anvisning for 18-25-årige med behov for botilbud med særlige støtteforanstaltninger. Boligorganisationerne i Københavns kommune har derfor fravalgt at etablere startboliger baseret på en kombination af skønnet merværdi for boligorganisationerne samt mængden af ansvar, som boligorganisationerne ville påtage sig udover de eksisterende aftaler med kommunen på området:

”Vi har måttet tage udgangspunkt i en samlet vurdering: Fik vi noget ekstra tilført ved at indgå i startboliger? Og var det rent teknisk vores opgave at gå ind i det her? Vi vurderede, at vi ville blive inden for rammen af den samlede udlejningsaftale, som boligorganisationerne har lavet med kommunen. Det er også et spørgsmål om skala – et par startboligprojekter ville vi ikke kunne få noget ud af ift. den samlede boligmasse”.

(BL København)

Københavns Kommune ville som udgangspunkt gerne have givet boligorganisationerne flere midler som supplement til startboligmidlerne, men dette har ifølge kommunen ikke været muligt inden for de eksisterende rammer og lovgivningen på området:

”Vi vil gerne have startboliger, men vi kan ikke få boligselskaberne med. Det ville have været nemmere, hvis vi kunne få større aftalefrihed med hensyn til fx tomgangsleje og istandsættelse ved fraflytning”.

(Københavns Kommune)

I Odense Kommune har det også været et kommunalt valg ikke at ville etablere startboliger. I Odense Kommune har man fravalgt startboliger, bl.a. fordi man ønskede at holde så meget som muligt i kommunalt regi for at fastholde en fælles strategisk indsats i kommunens boligsociale arbejde. Kommunen var bl.a. bekymret for, at man med startboligerne ville få etableret få små autonome enheder og få svært ved at fastholde fælles viden og en helhedsorienteret indsats i kommunens Housing First strategi.

Der er tydeligvis stor forskel på graden og historikken af samarbejdsforhold mellem kommuner og boligorganisationer i de store byer sammenlignet med de mindre byer. Dette spiller ind i både boligorganisationer og kommuners motivation for at søge startboligordningen:

”Vi har et tæt samarbejde med boligorganisationerne omkring det boligsociale område, og vi har et hav af samarbejdsaftaler. Boligorganisationerne har på trods af kommunens boligplaceringer en oplevelse af, at vi er tilgængelige, og at vi tager hånd om det. Vi har hvert vores område, og vi stiller krav til hinanden”.

(Odense Kommune)

Samtidig har man i andre større byer som Aalborg og Aarhus valgt at etablere startboliger, og her har man set de veletablerede samarbejder med boligorganisationerne som et godt grundlag for også at samarbejde om at etablere startboliger.

Aalborg Kommune understreger, at de ser startboligerne som et forebyggende supplement til kommunens Housing First indsats over for udsatte unge og ser startboligerne som en del af den samlede samarbejdsplatform, der styrkes og sammenkædes med øvrige boligsociale indsatser i kommunen. Modsat Københavns Kommune har man ikke i Aalborg haft de samme udfordringer med, at huslejepriserne er for høje til, at de unge kan betale dem.

Særligt i de mindre kommuner er der en tendens til, at startboligprojekterne er blevet brugt som springbræt for at etablere et tættere samarbejdsforhold med kommunen, hvilket der flere steder ikke har været tradition for tidligere:

”I har i Københavns Kommune forholdt jer til denne problematik i mange år – det er noget helt nyt i vores kommune. På det sociale område har samarbejdet med kommunen aldrig været formaliseret. Dette her er det nærmeste, vi kommer en form for formalisering”.

(Boligorganisation med startboligprojekt)

”Det tætte samarbejde er kommet gennem et boligsocialt projekt. Dette er et skridt på vejen til at lave lidt klarere aftaler mellem boligforeningen og kommunen. Vi skal ikke have samme størrelse som i København, men vi skal have vores eget format”.

(Boligorganisation med startboligprojekt)

2.3.5 Drift

2.3.5.1 Ansøgningsprocessen

Det er forskelligt, hvem der har taget initiativ til at søge startboligordningen. Nogle steder har det været boligorganisationen, som har taget initiativ og kontaktet kommunen. Andre steder har det været kommunen, som har gjort boligorganisationen opmærksom på, at ordningen fandtes og spurgt, om der var interesse i boligorganisationen for at søge midler til etablering af startboliger. Flere nævner, at boligorganisationen og kommunen i fællesskab deltog i det indledende informationsmøde i Odense.

Udarbejdelse af ansøgning

For flere af de lokale afdelinger i boligforeningerne er det boligsociale arbejde et nyt område, som de ikke har praktisk erfaring med. I de fleste projekter samarbejdes der derfor fra starten med enten en udviklingsafdeling i boligorganisationens centrale administrationselskab, kommunen eller i nogle tilfælde en tredje aktør i form af en privat virksomhed eller en frivillig forening, som har erfaring med at arbejde med udsatte unge, om udarbejdelse af ansøgningen.

Der er således tale om et tværfagligt samarbejde, hvor boligorganisationen har fokus på økonomi og kender boliglovgivningen, mens samarbejdspartnerne i form af kommunen og/eller en virksomhed eller forening bidrager med viden om det sociale område med henblik på, at disse eller denne aktør også i udførelsen af opgaven kommer til at bidrage til dette arbejde i praksis som sparringspartner for den sociale vicevært.

Udformning af ordningen og sparring med ministeriet

De fleste ansøgere har haft relativt begrænset kontakt med ministeriet. Dette skyldes bl.a., at de fleste har fundet ansøgningskemaet let tilgængeligt og nemt at udfylde:

”Det er helt nede på jorden, og vi bliver ikke mødt med en masse regler og evalueringer”.

(Boligorganisation)

Der har således ikke været et oplevet behov for mere sparring i ansøgningsprocessen, og ansøgerne har været glade for det relativt simple format og de ikke-bureaukratiske procedurer både i forbindelse med ansøgning, opstart og afrapportering fra projekterne.

Nogle af ansøgerne nævner dog, at man (uden at gøre det for bureaukratisk og stille for mange afrapporteringskrav) kunne lave lidt mere opfølgning på projekterne. Hvis man ønsker at måle på mål og effekter af indsatsen, pointeres det, at boligorganisationerne skal vide det i god tid, så det ikke kommer som efterkrav.

2.3.5.2 Visitationsprocessen

De formelle regler omkring visitationsprocessen er, at boligforeningen indstiller og kommunen godkender.

Den sociale vicevært arbejder mange steder fokuseret på at sammensætte en gruppe af unge, som kan fungere sammen, bl.a. ved at operere med selekterede ventelister med

fokus på at skabe velfungerende bomiljøer blandt de unge i startboligerne samt det samlede boligområde. Dette har også været anvisningen fra ministeriets side:

”Generelt må der ved anvisningen tages hensyn til, om det vurderes som muligt at integrere den boligsøgende i miljøet og samtidig fastholde et tilstrækkeligt velfungerende miljø”.

(Vejledning om startboliger for unge, Ministerialtidende nr. 69, september 2012:6)

For at dette kan fungere optimalt, er det erfaringerne fra startboligprojekterne, at den sociale vicevært bør inddrages aktivt i visitationsprocessen, når de unge skal have en bolig. I praksis foregår dette på mange forskellige måder i startboligprojekterne.

Ansvar og samarbejde omkring visitation

Nogle steder foregår visitationsprocessen som et **tæt samarbejde** mellem den sociale vicevært og en repræsentant fra hhv. boligorganisationen og kommunen. Heri indgår overvejelser om bl.a.:

- Hvad boligforeningen og den sociale vicevært kan håndtere
- Hvad der ligger inden for den sociale viceværts kompetencer
- De allokerede timer
- Hensyntagen til boligområdet som helhed
- S sammensætningen af de unge beboere i startboligerne med henblik på at skabe et velfungerende bomiljø.

Andre steder er det **den sociale vicevært**, der indstiller til fx en styregruppe, som herefter godkender.

Udfordringer omkring visitation

Der er også sociale viceværter, som oplever, at de **ingen indflydelse** har på, hvilke unge der kommer ind. Dette opleves som en stor udfordring for de sociale viceværter, som sidder med ansvaret for det pædagogiske arbejde med de unge, som visiteres til startboligerne.

Dette er tilfældet de steder, hvor det er boligorganisationen, som styrer det og samarbejder med kommunen om det, men uden at inddrage den sociale vicevært.

Ligeledes opleves udfordringer med lange sagsbehandlingstider i kommunen, fx at unge, der egentlig godt kunne have fået en startbolig, ender med at blive sendt på institution, fordi det tager kommunen 2-3 måneder at træffe afgørelse om, hvorvidt den unge kan få et kommunalt tilskud til indskud i forbindelse med indflytning i startboligen.

Endelig er en af udfordringerne ved, at det er boligorganisationen, som er ansvarlig for visitationen af de unge til startboligerne, at boligorganisationen som udgangspunkt ikke har adgang til den unges sag på kommunen. Dette anskues samtidig af nogle af boligorganisationerne og de sociale viceværter som en fordel, i og med at den unge og den sociale vicevært dermed får en anden mulighed for at etablere en ny relation, som ikke er baseret på tidligere hændelser eller forudantagelser.

Bagsiden af det er, at boligorganisationen og den sociale vicevært ved mindre om den unge fra start af og dermed har ringere mulighed for at vurdere, om den unge passer ind i målgruppen, i den eksisterende gruppe af unge i startboligerne, samt i arbejdet med vedkommende, som skal hjælpes og tackles.

Dette har man forsøgt at løse på forskellig vis i de enkelte startboligprojekter. Bl.a. ved at indføre en række **formalia og procedurer** omkring visitationsprocessen, herunder:

- Besøg
- Samtaler med den unge
- Kontrakter
- Ansøgningskemaer
- Forventningsafstemning
- Samtykkeerklæringer, der giver boligorganisationen/den sociale vicevært indsigt i den unges sag hos kommunen.

2.3.5.3 Daglig ledelse

Faglig isolation

Den sociale viceværts funktion ligger organisatorisk forankret i boligorganisationen, som er ansøger af startboligordningen, og som ansætter den sociale vicevært. Samtidig er den sociale viceværts faglighed og socialpædagogiske funktion nært beslægtet med faggrupper i den kommunale forvaltning.

Faglig isolation nævnes som en udfordring af de sociale viceværter, som ikke oplever den store interesse fra kollegaer i form af fx ordinære ejendomsfunktionærer:

”Jeg føler mig lidt mærkelig, som ham der flipperen, som kommer i de korte bukser”.

(Social vicevært)

Dog anskues dette for en dels vedkommende lige så meget som en positiv udfordring og som en mulighed for at påvirke de almindelige viceværter og give boligorganisationen en mere social profil. Ligeledes nævnes det, at relationsopbygning til de andre almindelige viceværter i ejendommene er vigtig, således at de kan være den sociale viceværts øjne og ører rundt omkring. Dette kan dog ligeledes føre til, at den sociale vicevært skal strække sig udover sit ansvarsområde som social vicevært for de unge i startboligerne, da de almindelige viceværter ikke skelner mellem dem, som er med i projekter, og andre udsatte beboere.

Den overlappende faglighed og snitfladerne i ansvar og opgaver mellem den kommunale indsats og indsatsen i startboligerne giver både udfordringer og fordele i startboligprojekterne, ligesom det giver anledning til en række opmærksomhedspunkter i forbindelse med rekruttering, ledelse og faglig sparring af de sociale viceværter.

Rekruttering

Rekruttering af den sociale vicevært har nogle steder været vanskelig, bl.a. da det i de mindre boligorganisationer og lokalafdelinger har været første gang, de skulle ansætte en medarbejder med socialpædagogiske kompetencer. Flere boligorganisationer har derfor samarbejdet med den kommunale forvaltning i denne proces. I et enkelt startboligprojekt er der ansøgt om dispensation til, at den sociale viceværts ansættelse er forankret i kommunen. Andre steder er kommunen ikke i samme grad blevet inddraget i rekrutteringsprocessen. Dette fremhæves af nogle af kommunerne som en udfordring for kvaliteten i ansættelsen og det fremadrettede samarbejde. Disse kommuner ville gerne have haft mere indflydelse i forbindelse med rekrutteringen af den sociale vicevært:

”Det står i projektet, at den sociale vicevært skal have en socialfaglig baggrund. Det skal kommunerne have indflydelse på. Kommunerne har mere forstand på det. Men det er boligselskabet, som har ansvaret for den sociale vicevært”.

(Kommuner, fokusgruppe)

BL arbejder i øjeblikket med at udarbejde medarbejderprofiler, hvilket kan bidrage til at styrke boligorganisationernes rekruttering af boligsociale medarbejdere – herunder sociale viceværter. Samtidig viser erfaringerne fra startboligprojekterne, at etablering af et tæt og gensidigt samarbejde mellem boligorganisation og kommune gennem hele forløbet skaber de bedste resultater af indsatsen. Der er derfor meget, der taler for, at kommune og boligorganisation samarbejder om en fælles rekrutteringsproces ved ansættelsen af den sociale vicevært som daglig leder af startboligerne.

Ledelse og faglig sparring

Ledelsen af de sociale viceværter er ofte knyttet op på den leder i boligorganisationen, som ansætter den sociale vicevært. Den sociale viceværts leder kan som regel ikke give socialfaglig sparring, da vedkommende i hovedreglen har en anden faglig baggrund i fx økonomi og administration.

Fælles for de sociale viceværter, vi har talt med i forbindelse med denne evaluering, har været, at de alle er meget selvkørende aktører, der er vant til at lede sig selv. De fleste har stor erfaring på området og et stort netværk i branchen, som de trækker på i forbindelse med faglig sparring. Der er også flere eksempler på, at samarbejdspartnere i kommunen kan fungere som sparringspartnere, men heri ligger en løbende afklaring og forventningsafstemning for samarbejdets rækkevidde:

”Det er boligforeningen, der er ansvarlig for den sociale vicevært og som skal sørge for den faglige udvikling. Vi skal sørge for at invitere den sociale vicevært med i fx SSP-konferencer mv., men den sociale vicevært skal ikke hænges op på en kommunal enhed”.

(Kommune med startboliger)

Af sparringsmuligheder nævnes bl.a.:

- *Coaching og supervision* stillet til rådighed af kommunen – enten købt af boligorganisationen hos kommunen, eller hvor kommunen lader den sociale vicevært indgå i dele af deres kompetenceudviklingsforløb eller sparringsmøder.
- *Sparring og samarbejde med medarbejdere fra den kommunale forvaltning* i den daglige drift og omkring den enkelte unge.
- *Andre boligsociale medarbejdere i boligforeningen*: Hvor der er sociale helhedsplaner i boligorganisationen eller på anden vis ansat andre boligsociale medarbejdere, opleves udfordringerne med faglig sparring mindre udtalte.
- *Lærere og pædagoger* på uddannelsesinstitutioner, hvor de unge går.

Langt fra alle har dog disse muligheder, og det fremhæves generelt, at sparring med andre sociale viceværter fra de øvrige startboligprojekter er meget værdifuld. BL har sammen med ministeriet etableret et særligt **netværk** for de sociale viceværter som en del af BL's generelle netværkssamarbejde for boligsociale medarbejdere – Boligsocialnet. Netværket er meget populært blandt de sociale viceværter, som over en bred kam udtrykker, at de oplever, at det giver stor værdi at mødes og dele erfaringer med andre sociale viceværter fra startboligprojekter rundt om i landet, som sidder med nogle af de samme udfordringer som dem selv.

Netværket for de sociale viceværter mødes pt. ca. en gang i kvartalet og har foreløbig mødtes til tre møder i 2015. I forbindelse med fokusgruppeinterview udtrykte de sociale viceværter ønske om flere netværksaktiviteter og foreslog bl.a., at man laver et øst og et vest netværk, hvor de har mulighed for at mødes lidt hyppigere.

2.4 Finansiering

I forbindelse med **satspuljeaftalen for perioden 2012-2015** blev der afsat 132 mio. kr. til etablering af startboliger. Beløbet er blevet suppleret af en aftale mellem den daværende regering og Enhedslisten om at anvende yderligere 12,5 mio. kr. i 2013 samt af en énstemmig beslutning i Finansudvalget om at anvende yderligere 5 mio. kr. i 2014. Der er således **samlet afsat 150 mio. kr.** i perioden til startboliger. Ifølge ministeriets tildelingsoversigter er der i alt givet 141,8 mio. kr. i direkte projektstøtte. Dette er fordelt til 29 boligorganisationer og selvejende institutioner, som har etableret 335 startboliger fordelt på 26 kommuner. En del af de bevilgede midler bliver ikke udbetalt som støtte, fx fordi de anvendes til administration af ordningen.

Her har boligorganisationer og selvejende institutioner kunnet søge om tilskud til aflønning af en social vicevært. Herudover har det været muligt at søge tilskud til et engangsbeløb til renovering af eksisterende bygningsmasse (startboligtilskud).

20 af de i alt 29 startboligprojekter har fået et startboligtilskud til renovering. Disse tilskud ligger i størrelsesordenen 15.000 – 400.000 kr. **I alt er der givet tilskud til renovering for 3.834.500 kr.** Flere boligorganisationer har i tillæg hertil selv investeret yderligere i renovering i forbindelse med etablering af startboliger.

134.480.147 kr. er således gået til den fremadrettede indsats – primært i form af aflønning af de sociale viceværter samt enkelte steder til drifts- og aktivitetsmidler.

Det er kun få steder, der er indregnet drifts- og aktivitetsmidler. Driftsomkostninger betales i de fleste projekter af boligorganisationerne selv, mens manglende midler til aktiviteter med de unge fremhæves blandt interviewpersonerne som en af de primære udfordringer i de eksisterende projekter.

2.4.1 Timeforbrug

De forskellige startboligprojekter har til den sociale vicevært fået allokeret et bestemt antal timer, som spænder fra 1,9 timer til 3,75 timer per ung per uge. Dette er et relativt stort spænd, men om 1,9 timer er lidt og 3,75 timer er meget, vil afhænge af omfanget og karakteren af de udfordringer, som de enkelte startboligbeboere har, og derfor også af den aktuelle sammensætning af startboligbeboere i en given boligforening. Det er altafgørende, at de enkelte startboligprojekter opnår det rette match mellem det totale antal af allokerede timer og den samlede gruppe af unge, og det kræver, at de evner at visitere unge, hvis udfordringer har en karakter, som vil kunne afhjælpes inden for rammerne af ordningen.

Med udgangspunkt i de otte cases, som dækker spændet fra de 1,9 timer til de 3,75 timer per ung per uge, tegner der sig alligevel et billede af, at det optimale for en fuldtidsansat social vicevært er at yde støtte til 12-15 startboligbeboere, svarende til fra 2,5 timer til 3,5 timer per ung per uge. 2,5 timer per ung per uge opleves som smertegrænsen over for denne målgruppe.

Dette underbygges bl.a. ved, at et startboligprojekt har været nødt til at ansøge om en udvidelse af timetallet til lige knap 3 timer per ung per uge, da det i første omgang allokerede timetal på 1,54 timer per ung per uge viste sig ikke at være tilstrækkeligt. I et andet tilfælde har den sociale vicevært haft ca. 2 timer per ung per uge til rådighed, men også her har det vist sig at være lige i underkanten i forhold til at kunne yde de unge den optimale støtte. Derfor har boligorganisationen nu anmodet om at få nedsat antallet af startboliger, så timetallet per ung per uge kommer op på 2,64. I et tredje projekt er der allokeret 1,9 timer per ung per uge, men eftersom projektet først er påbegyndt i april 2015, er det endnu for tidligt at konkludere noget på denne baggrund. Modsat har den sociale vicevært i et fjerde projekt oplevet, at der var rigeligt med tid til de unge, og derfor har boligorganisationen anvendt nogle af de samlede lønningsmidler til husleje, således at den sociale vicevært kan få sit eget kontor i den afdeling, hvor de unge bor. Timeforbruget per ung per uge er efterfølgende faldet fra 3,75 til 3,71.

Fælles for de otte cases er, at de fremhæver det som en stor styrke ved startboligordningen, at den er så fleksibel, som den er i forhold til, hvad og hvilke af beboerne den sociale vicevært anvender sin samlede arbejdstid på. Der er nemlig stor forskel på, hvor meget støtte de enkelte beboere har behov for, og hvornår i forløbet de har behov for den. Der er dog en klar indikation af, at der særligt i forbindelse med projektets opstart/beboernes indflytning har været brugt meget tid på dels at lære de enkelte beboere at kende og opbygge gode og tillidsfulde relationer, dels at bistå de unge med at få etableret en fornuftig og økonomisk bæredygtig hverdag.

De nuværende erfaringer viser således, at **2,5 – 3,5 timer per ung per uge opleves som optimalt over for målgruppen**. Ligeledes opleves **fleksibiliteten** i forhold til, hvad og hvilke af beboerne den sociale vicevært anvender sin samlede arbejdstid på som en fordelagtig tilgang til timeforbruget i de konkrete projekter.

2.4.2 Startboligtilskud

Udover de allokerede timer per ung per uge har flere af startboligprojekterne også fået tildelt et startboligtilskud, som kan anvendes til renovering (jf. Vejledning om startboliger for unge, Ministerialtidende nr. 69, september 2012:3). Ud af de 29 startboligprojekter har 20 fået tildelt midler til renovering, som samlet beløber sig til 3.834.500 kr. Startboligtilskuddene ligger i størrelsesordenen fra 15.000 kr. til 400.000 kr., og der er i gennemsnit tildelt støtte på 191.725 kr. til de 20 projekter.

Det er forskelligt fra projekt til projekt, hvordan disse midler er blevet anvendt. Nogle steder er midlerne blevet anvendt som tilskud til renovering af fælleskøkkener for startboligbeboerne, andre steder som tilskud til renovering af startboligerne, og andre steder igen er midlerne anvendt til indkøb af møbler til fællesrum eller til startboligerne, da de unge i nogle tilfælde ikke selv har, eller har midler til at anskaffe, hverken møbler eller andet inventar ved indflytning.

Fælles for de boligorganisationer, som har anvendt startboligtilskuddet til renovering, er, at de selv medfinansierer investeringen; enten i form af yderligere udlæg til materialer eller timer eller gennem arbejdstimer anvendt af nogle af boligorganisationens øvrige ansatte, fx viceværter og andre, som har stået for opsætning af køkkener osv.

2.4.3 Tilskud til aktiviteter og drift

Det lyder samstemmende fra aktørerne i de otte cases, at det er en stor udfordring og i sig selv begrænsende, at de fleste boligorganisationer ikke har søgt og dermed ikke fået tildelt midler til gennemførelse af fællesaktiviteter for startboligbeboerne og til den almindelige drift af ordningen. Det har været muligt at søge midler til dette, jf. ministeriets "Vejledning om startboliger for unge" afsnit 2.2., men størstedelen af boligorganisationerne har ikke været opmærksomme på denne mulighed i deres ansøgninger til ministeriet.

Nogle startboligprojekter er lykkedes med at få fx 10.000 kr. af kommunen til gennemførelse af fællesaktiviteter for de unge, mens andre er lykkedes med at få tildelt midler fra private fonde eller fra boligforeningens egen kasse. Som oftest er det den sociale vicevært, som har stået for at ansøge om midlerne hos forskellige instanser. Hermed går viceværtens tid med at søge midler fremfor at yde støtte til de unge – dog med henblik på at skaffe midler, der kan bidrage til gennemførelse af fællesaktiviteter.

Flere af de startboligprojekter, som har fællesaktiviteter, kræver egenbetaling af de unge, fx 20 kr. for at deltage i fællesspisning. Det fremhæves som en vigtig del af det pædagogiske arbejde, at de unge også selv skal bidrage til dækning af udgifterne. Der er dog en relativt lav grænse for, hvad de unge kan og ønsker at betale for deltagelse i fællesaktiviteterne. Hovedparten af de unge er på den særlige kontanthjælp for unge – uddannel-

seshjælpen¹⁵ – og har et meget begrænset rådighedsbeløb, som for flere startboligbeboere ligger i størrelsesordenen 500-1.200 kr. om måneden.

Dette opleves som begrænsende for, hvilke fællesaktiviteter og oplevelser de sociale viceværter kan gennemføre. Det fremhæves derfor, at de unges egenbetaling i visse tilfælde bør suppleres med midler fra en driftspulje, således at der vil være mulighed for en fælles biograf- eller teatertur, en udflugt eller lign.

Det anses ligeledes for en udfordring, at der ikke er tildelt midler til drift af ordningen. Boligorganisationerne bidrager selv med kontorpladser, IT-udstyr mv. til de sociale viceværter, men der savnes et mindre årligt beløb til fx dækning af forplejning ved møder og transport. I nogle tilfælde dækkes dette af boligorganisationen, men andre steder opleves det som en udfordring at få dækket disse udgifter. Som beskrevet ovenfor har nogle startboligprojekter anvendt dele af startboligtilskuddet til indkøb af møbler både til fællesrum eller til startboligerne, da det ikke på anden måde har været muligt at skaffe midler til dette.

De udfordringer, der peges på i forhold til tildeling af midler til drift af ordningen, er ressourcer, som kunne være søgt og dækket ind i boligorganisationernes ansøgning om midler til ministeriet. Ikke desto mindre er dette ikke medtaget i størstedelen af ansøgningerne. Dette kan bl.a. skyldes, at de lokale afdelinger af boligorganisationerne, som er ansøgere til ordningen, har begrænset erfaring med boligsociale indsatser og ressourceforbruget i sådanne tiltag, samt generelt begrænset erfaring med ansøgningsprocesser og projektdesign, som der her lægges op til.

Det er således erfaringerne fra de etablerede startboligprojekter, at det er afgørende for den sociale viceværts funktion, at der afsættes midler til fællesaktiviteter og almindelig drift i samtlige startboligprojekter. Dette kan eksempelvis afsættes som et overhead på fx 8 %¹⁶ i forhold til omkostningerne ved det antal timer per ung per uge, som det enkelte startboligprojekt får tildelt. **Hvis ikke man fra ministeriets side ønsker at afsætte faste driftsmidler til alle projekter, kan det også være en fremadrettet løsning, at ministeriet indgår i en proaktiv dialog og vejledning af projektansøgere.** Dette for at sikre, at startboligprojektet er gennemtænkt med henblik på bæredygtighed i den fremadrettede implementering og drift, så projekterne sikres bedst mulige forudsætninger for at leve op til formålet med ordningen.

¹⁵ Uddannelseshjælp blev indført fra 1. januar 2014 for unge under 30 år uden en erhvervskompetencegivende uddannelse. For unge, der vurderes uddannelsesparate, er uddannelseshjælpen er på niveau med SU-satserne (Beskæftigelsesministeriet).

¹⁶ Et overhead på 8 % beløber sig til ca. 40.000 kr. per år i et startboligprojekt med en fuldtidsansat social vicevært og 12-15 startboligbeboere.

3 Resultater og læring

3.1 Resultater

I det følgende afsnit ser vi nærmere på de foreløbige resultater af startboligprojekterne. Her stilles skarpt på spørgsmålene: Udgør startboligordningen en særlig indsats over for målgruppen? Ville indsatsen være sket uden støtte fra startboligordningen? Gør startboligerne en forskel? Er startboliger god økonomi? Er behovet for startboliger dækket med det nuværende antal startboliger?

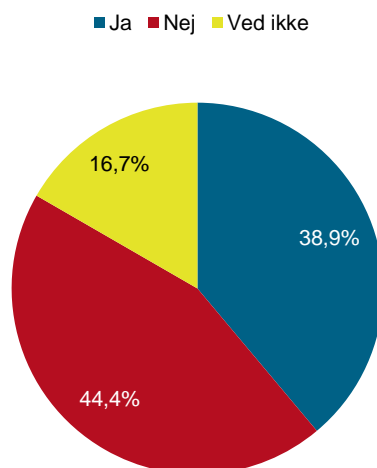
3.1.1 Udgør startboligordningen en særlig indsats over for målgruppen?

Startboligordningen er målrettet den gruppe af unge, som befinder sig i en gråzone mellem at have brug for støtte, men samtidig ikke være tilstrækkeligt udfordrede til at have krav på at få støtte fra kommunerne i henhold til serviceloven.

Det er derfor relevant, at vi beskæftiger os med, i hvor høj grad startboligerne udgør en særlig indsats i forhold til øvrige kommunale tilbud. Dette er søgt belyst gennem spørgeskemaundersøgelsen ved at spørge de kommuner, hvori der er etableret startboliger, hvorvidt de har tilsvarende tilbud om boliger med bostøtte til målgruppen for startboligerne, hvor der ikke ydes støtte fra startboligordningen.

44,4 % af de kommuner med startboliger, som har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, har **ikke** et tilsvarende tilbud om boliger med bostøtte til målgruppen (jf. figur 10). For de 44,4 % af kommunerne, der har svaret "nej" til spørgsmålet, gælder således, at startboligerne er et unikt tilbud til målgruppen. Her lader startboligerne således til at udfylde en funktion, som ikke ellers varetages i kommunerne, og udgør dermed en særlig indsats.

Figur 10: Har kommunen tilsvarende tilbud om boliger med bostøtte til målgruppen for startboliger, hvor der ikke er ydet støtte fra startboligordningen? n = 18

For de 38,9 % af kommunerne med startboliger, som svarer "ja" til spørgsmålet, om kommunen har tilsvarende tilbud til målgruppen, gælder, at kommunerne udover startboliger har andre tilbud til målgruppen, som har lighedspunkter med startboligerne. I relation hertil er det dog vigtigt at medtage – jf. afsnit 2.1: Definition af målgruppen – at den gruppe af unge, som visiteres til startboligerne, har stor variation og nogle steder også inkluderer unge, som modtager anden støtte fra kommunen. Når kommunerne i spørgeskemaundersøgelsen er blevet bedt om at give konkrete eksempler på, hvilke tilsvarende tilbud om bolig med bostøtte de har til målgruppen, nævnes bl.a. kommunale tilbud efter serviceloven i form af almindelige bostøttefunktioner til fx unge med autisme samt indsatser over for unge hjemløse under Housing First initiativer. At 38,9 % af kommunerne med startboliger svarer, at de har lignende indsatser over for målgruppen, kan således også tolkes som et udtryk for, at de ikke differentierer mellem tilbud til unge i gråzonen (målgruppen for startboliger) og kommunale tilbud til udsatte unge i henhold til serviceloven. At 16,7 % svarer "ved ikke", indikerer ligeledes, at kommunerne har vanskeligt ved at sondre mellem de to typer af indsatser.

Flere af de kommuner, som er hjemsted for et startboligprojekt, pointerer dog i kvalitative kommentarer i spørgeskemaet samt i forbindelse med de supplerende kvalitative interview og fokusgrupper, at kommunens øvrige tilbud ikke dækker det behov, målgruppen har:

"Vi har en del unge, som er skrøbelige/ensomme, men ikke i en grad, hvor der skal/kan sættes ind med egentlig botræning efter serviceloven. Alligevel kan det at skulle bo selv og håndtere eget liv være en udfordring, der bliver til en barriere i forhold til at fastholde fx uddannelse eller arbejde".

(Kommune med startboliger)

Enkelte startboligbeboere ville måske have fået anden eller yderligere hjælp fra kommunen, hvis der ikke var et tilbud om en startbolig, men størstedelen af de unge ville skulle afvente en forværring af deres livssituation, før den kommunale hjælp ville være blevet iværksat. Dette fremgår af den kvalitative interviewundersøgelse og illustreres i følgende kommentar fra spørgeskemaundersøgelsen:

"Enkelte af beboerne i startboliger ville have fået kommunal bostøtte – andre ville skulle afvente en social begivenhed, dvs. at støtten først sættes ind, når der er konstateret frafald fra uddannelse/job".

(Kommune med startboliger)

Ovenstående citat kommer fra en af de kommuner, som har svaret "ja" til at have tilsvarende tilbud til målgruppen. At enkelte startboligbeboere ville have fået kommunal bostøtte, kan hænge sammen med, at der som tidligere nævnt – qua den brede definition af målgruppen – er blevet visiteret unge med udfordringer, som ikke alene kan adresseres inden for rammerne af en startbolig. Flere af disse har som tidligere nævnt fået supplerende kommunal støtte og ville dermed også have fået støtte, havde der ikke eksisteret en startboligordning i den pågældende kommune. Alternativt kan forklaringen være, at kommunen ville have givet unge i gråzonen et mere massivt støttetilbud (i form af et af de eksisterende tilbud i kommunalt regi), hvis der ikke havde været en startboligindsats i

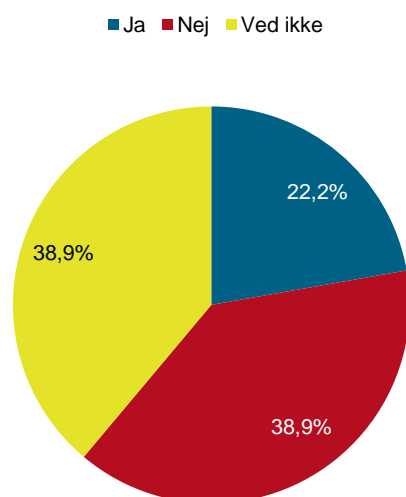
kommunen. Det er imidlertid ikke sikkert, at et mere massivt støttetilbud ville være hensigtsmæssigt over for målgruppen, jf. ovenstående analyseresultater.

Skønt der kan være kommuner, som selv opererer med tilbud målrettet unge i gråzonen, lader dette ikke til at være tilfældet i ret mange af kommunerne. Analysen har belyst, at en stor del af startboligbeboerne ikke har udfordringer af en sådan karakter, at kommunen er forpligtet til at tilbyde støtte til denne gruppe efter serviceloven. Dette tyder på, at de ikke ville have modtaget hjælp fra kommunen til at kunne klare sig i egen bolig. Som det påpeges i ovenstående citat, ville den kommunale indsats i så fald først være sat ind senere ved forværring af den unges situation. Startboligerne lader hermed til at nå unge i gråzonen, og i minimum 44,4 % af kommunerne udgør startboligerne et unikt tilbud, som ikke ellers tilbydes unge i målgruppen for startboligerne i kommunerne. Startboligerne udgør dermed en særlig indsats i disse kommuner – og sandsynligvis også i flere end disse, da kommunernes besvarelser af spørgeskemaet afhænger af deres sondring mellem målgrupper og indsatser.

3.1.2 Ville indsatsen være sket uden støtte fra startboligordningen?

I nedenstående figur illustreres fordelingen af startboligkommunernes besvarelse af spørgsmålet om, hvorvidt de ville have etableret boliger med bostøtte til målgruppen for startboligerne *uden støtte* fra startboligordningen. Syv kommuner med startboliger (svarende til 38,9 %) *ville ikke* have etableret boliger med bostøtte til målgruppen uden støtte fra startboligordningen (jf. figur 11). Fire kommuner – svarende til godt en femtedel (22,2 %) – svarer, at de *ville* have tilbudt boliger med bostøtte til målgruppen også uden støtte fra startboligordningen.

Figur 11: Ville kommunen have tilbudt boliger med bostøtte til målgruppen for kommunens startboliger uden støtte fra startboligordningen? N = 18

Dette indikerer på den ene side, at man med startboligordningen har fået sat gang i tiltag, der rammer en målgruppe, som ellers ikke ville have fået tilbudt hjælp. På den anden side har man også givet støtte i fire kommuner, som angiver, at de ville have tilbudt boliger med bostøtte til målgruppen for kommunens startboliger også uden støtte fra startboligordningen. Hertil kommer, at 38,9 % af kommunerne svarer "ved ikke" til spørgsmålet.

Man har således med startboligordningen måske støttet tiltag, som nogle af kommunerne selv ville have finansieret. Dette spørgsmål er dog hypotetisk, og det er vanskeligt at afgøre, om kommuner i praksis ville have gennemført lignende tiltag – og i et lignende omfang – for målgruppen. Centralt i den samlede vurdering bliver således at sammenholde dette med den kvalitative vurdering af indholdet og de foreløbige resultater af ordningen.

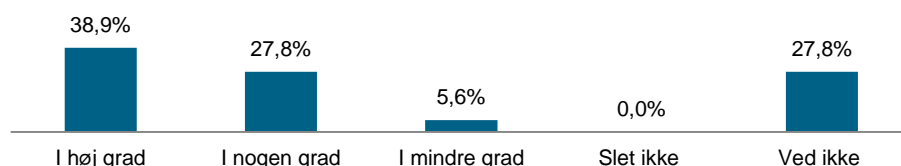
3.1.3 Gør startboligerne en forskel?

Blandt kommuner med startboliger pointeres det, at ordningen har sat fokus på en særlig forebyggende indsats samt styrket samarbejdsrelationen med boligorganisationerne i kommunernes samlede boligsociale indsats over for udsatte unge i gråzonen.

Fra stort set alle aktører, vi har talt med, lyder det, at startboliger er et nyt og værdiskabende initiativ, som virker efter hensigten.

66,7 % af kommunerne, som har etableret startboliger i samarbejde med en boligorganisation, oplever, at startboligerne i høj eller i nogen grad har bidraget til en **styrket indsats** over for målgruppen. Vigtigt at påpege i forhold til nedenstående figur er, at det, at 27,8 % angiver "ved ikke", bl.a. kan skyldes – jf. de kvalitative kommentarer i svarfeltet – at projekterne i en række af disse kommuner først lige er blevet bevilliget, og at man derfor ikke endnu kan sige, om indsatsen er styrket eller ej.

Figur 12: I hvilken grad oplever du, at etablering af startboligerne har bidraget til en styrket indsats over for målgruppen? n = 18

I spørgeskemaundersøgelsen fremhæver de kommuner, som er hjemsted for startboliger, at boligerne har bidraget til at sætte spot på målgruppen og værdien af den forebyggende indsats i det kommunale arbejde. Ligeledes har ordningen bidraget til en større grad af sammenhæng mellem de forskellige indsatser ud fra et borgerperspektiv. Kommunerne nævner bl.a. normalisering, afstigmatisering, netværksdannelse samt den tværgående og fleksible indsats som startboligeres styrke i relation til målgruppen.

I og med at de tidligst etablerede startboliger er fra 2013, kan der **ikke på nuværende tidspunkt konkluderes på langsigtede, blivende effekter**. Det fremhæves dog flere steder, at startboligordningen bidrager til at fastholde startboligbeboerne på ungdomsudannelserne – unge, som før etablering af startboligerne ikke ville have fået hjælp, før de var droppet ud af deres uddannelse:

”Vi har længe haft et ønske om, at unge kunne få støtte i bolig-situationer og har presset på, fordi vi virkelig har manglet det. Det er svært at fastholde de unge i uddannelse. Startboliger dækker et behov, som vi ikke kunne dække før, og bidrager til, at vi kan fastholde de unge”.

(Uddannelsesvejleder og mentor, Skive Handelsskole)

Udtalelser fra de unge indikerer, at indsatsen er anderledes end det, de har prøvet tidligere. De unge fremhæver bl.a., at det at få mindre, men mere personlig og differentieret hjælp har været afgørende for dem. Der er skabt tillidsbaserede relationer og stillede krav til dem, og de har herigennem følt sig støttet i at tage ansvar for eget liv i egen bolig:

”Jeg synes, det er et genialt projekt. Andre projekter tager en masse dårlige folk og sætter dem sammen. Her sætter de folk sammen, som alle vil det. Hvis du ikke vil det, ryger du ud”.

(Ung i startbolig, Hedensted)

”Før fik jeg mere massiv støtte gennem socialkonsulenterne i kommunen. Klaus (den sociale vicevært, red.) har lidt samme funktion, men før havde jeg 8 timer om ugen i 5 år, og det har ikke hjulpet. Massiv støtte har ikke kun været godt: Hver gang lortet brændte på, ordnede de det for mig. Jeg var nødt til at komme væk fra det for at se, at det var alvorligt. Nu har jeg fundet ud af, at de fleste ting skal jeg gøre selv”.

(Ung i startbolig, Skælskør)

”Jeg synes, det er fantastisk med en startboligordning – den har gavnet rigtig mange. En lille smule støtte kan gøre en stor forskel”.

(Ung i startbolig, Nykøbing Falster)

Enkelte unge fra de projekter, som har kørt længst, er i dag selvkørende og flyttet ud af startboligerne. En af disse tidligere beboere fungerer i dag som mentor for nuværende startboligbeboere. Han siger følgende om sin oplevelse af at bo i en startbolig med social vicevært:

”Da jeg kom herud, haltede min verden lidt. Stoffer, kriminalitet og vold var en stor del af min verden (...) Grunden til, at det vendte for mig, var tilstedeværet, og at Lene (den sociale vicevært, red.) satte krav til mig. Samtidig var det frivilligt og ligesom et tilbud, man fik stukket i hånden. Det var en kæmpe hjælp at have en voksen, der hjalp mig til at tage ansvar”.

(Tidligere startboligbeboer, Hedensted)

Formålet med startboligerne har været at ramme en gruppe af unge, som ikke nås med de eksisterende kommunale tilbud. **Dette vurderes på baggrund af denne evaluering i vid udstrækning at være lykkedes. Det opleves blandt aktørerne omkring startboligprojekterne – både blandt boligorganisationer, kommuner og de unge selv – at startboligordningen gennem en langsigtet indsats dækker et behov hos målgruppen, som formentlig ellers ikke ville have været adresseret gennem en tidlig forebyggende indsats. Startboligerne vurderes hermed at udgøre en positiv forskel for de unge i gråzonen.**

3.1.4 Er startboliger god økonomi?

I dette afsnit ser vi nærmere på de økonomiske forhold i forbindelse med etablering af startboligerne. Herunder behandles investeringen fra ministeriets side i form af den samlede gennemsnitlige årlige investering, samt den gennemsnitlige årlige investering per startbolig. Ligeledes belyser afsnittet de økonomiske overvejelser, som både kommuner og boligorganisationer har gjort sig i forbindelse med etablering af startboligerne.

På det foreliggende datagrundlag er der ikke basis for en egentlig samfundsøkonomisk vurdering, men vi vil afslutningsvist i afsnittet fremhæve nogle af de økonomiske overvejelser, som bør indgå i en mulig fremtidig samfundsøkonomisk vurdering af startboligordningen.

3.1.4.1 Investering per startbolig

Startboligprojekterne har fået en bevilling, som løber 10-15 år frem i tiden. Dette giver en **gennemsnitlig løbetid på 13 år per projekt**, og startboligerne har hermed en langsigtet finansiering sammenlignet med en række andre statslige initiativer og projekter, som har til formål at hjælpe udsatte unge. Ministeriet har oplyst, at den **gennemsnitlige årlige støtte per startbolig udgør 37.000 DKK (2014-priser)**.

3.1.4.2 Boligorganisationernes oplevelse af økonomien

For nogle af boligorganisationerne har etableringen af startboliger bl.a. knyttet sig til økonomiske incitamenter, som eksempelvis at deres ungdomsboliger har stået tomme, og at startboligerne har muliggjort, at disse er blevet fyldt op. For andre har etableringen af startboligerne betydet, at en udvikling med et udfordret boligområde med stor fraflytning er blevet vendt. Dette beskrives bl.a. af en af boligorganisationerne i nedenstående citat:

”Før havde vi vidtgående sociale problemer med gruppen af unge mennesker, der boede derude. De sled meget på vores ungdomsboliger, og de ressourcestærke unge flygtede (...) Der var en masse problemer med larm og ballede, og vi brugte ufatteligt mange ressourcer på de unge, der boede derude. Vi gjorde det af nød, men det har vendt udviklingen, og nu går det godt.”

(Boligorganisation med Startboliger)

Det generelle billede, der tegner sig på tværs af caseinterview og fokusgruppeinterview med boligorganisationerne, er, at boligorganisationerne i udpræget grad har valgt at etablere startboliger, fordi de ser en økonomisk gevinst ved det. Gevinsten ligger i enten at få fyldt tomme ungdomsboliger eller at få etableret en boligsocialindsats i et område med

uro og ballade i boligorganisationens ungdomsboliger. Omvendt udtaler nogle af de boligorganisationer, som ikke har etableret startboliger, at de ikke ser et økonomisk incitament i at etablere startboliger og derfor har valgt dette fra. Dette gælder bl.a. boligorganisationer, som ikke har oplevet problemer med hverken tomgang eller uro i eksisterende ungdomsboligområder. Der tegner sig hermed ikke et entydigt billede, men de boligorganisationer, som har valgt at etablere startboliger, har valgt dette, bl.a. fordi de har kunnet se økonomiske fordele i etableringen af startboliger.

3.1.4.3 Kommunernes oplevelse af økonomien

Flere kommuner fremhæver startboligerne som en kombineret social og praktisk bolig-mæssig indsats, som sikrer en tidlig og tværgående indsats for en gruppe af unge, som ellers ikke ville have fået hjælp. Dette kan – udover at hjælpe den unge til et bedre liv – på sigt også spare både stat og kommune for mange penge, og flere af kommunerne har hæftet sig ved, at startboligerne kan komme til at give besparelser for kommunen fremadrettet:

”Jeg tror, at forarbejdet vil spare kommunen for mange penge. Der er et flow i startboligordningen, som vi ikke kan have i kommunen. Med den sociale vicevært er der mere flow. Når den unge er motiveret, så kører vi. Det får dem meget hurtigere ud i uddannelse og arbejde”.

(Socialrådgiver, Beskæftigelsesforvaltningen, Skive Kommune)

Ovenstående citat er et eksempel, som illustrerer de generelle udtalelser på tværs af projekterne, der indikerer, at kommunerne mener, at indsatsen hjælper de unge og skaber besparelser for kommunen gennem den særlige fleksibilitet, som forankringen i en boligorganisation giver. Flexibiliteten i den sociale viceværts funktion betyder, at hjælpen kan sættes ind, når den unge har brug for det. Ligeledes opleves det, at startboligindsatsen indsættes tidligere, end kommunerne selv ville have grebet ind, hvilket betyder, at de unge fx får hjælp inden frafald fra en ungdomsuddannelse.

Der er blandt de kommuner, vi har talt med, ingen tvivl om, at det at afvente den unges frafald fra eksempelvis uddannelse eller job i et kommunalt og ikke mindst samfundsøkonomisk perspektiv vil være væsentligt dyrere end den gennemsnitlige årlige investering per startboligbeboer. Hertil kommer de sociale individuelle omkostninger, som ville blive større for den enkelte unge.

I relation hertil kan man diskutere, om den forebyggende indsats i så fald ikke burde være højere prioriteret i kommunernes egen indsats på området. Dette lader imidlertid ikke til at være praksis i kommunerne. Der lader således til at være et dilemma i den kommunale prioritering af midlerne på socialområdet til forebyggelse. Selvom det kan være rentabelt på den lange bane, er det tilsyneladende vanskeligt for kommunerne at prioritere forebyggelsesindsatsen i de pressede kommunale budgetter.

Nogle steder er der samtidig – som vi også har set enkelte eksempler på i caseundersøgelsen – risiko for, at der visiteres unge med for store udfordringer til startboligerne. Hvis dette ikke suppleres med kommunal støtte, er der hermed en risiko for, at kommunerne ser en økonomisk fordel i at fralægge sig det ansvar, de har over for udsatte unge i henhold til serviceloven. Dette er selvsagt u hensigtsmæssigt og i strid med startboligordning-

gens formål. Det er dog ikke det billede, som tegner sig på tværs af dataindsamlingen i evalueringen. Generelt tegner data et billede af startboligprojekter, som i hovedreglen supplerer den kommunale indsats. Kommunerne angiver, at de ser økonomiske gevinster i startboligordningen, som hænger sammen med, at indsatsen i startboligerne udfylder et forebyggelsesbehov i målgruppen.

3.1.4.4 *Væsentlige aspekter som bør indgå i en fremtidig samfundsøkonomisk vurdering*

På det foreliggende datagrundlag er der ikke basis for en egentlig samfundsøkonomisk vurdering, men vi vil i dette afsnit fremhæve nogle af de økonomiske overvejelser, som kan indgå i en fremtidig samfundsøkonomisk vurdering af startboligordningen.

Som det fremgår af ovenstående afsnit, giver både kommuner og boligorganisationer udtryk for, at de ser økonomiske fordele ved at etablere startboliger. Ifølge aktørerne omkring startboligerne styrkes den forebyggende indsats over for udsatte unge for en relativt beskedne omkostning for de involverede aktører, som – udover midlerne fra ministeriet – investerer egne ressourcer, i form af bl.a. arbejdstid, i samarbejdet omkring startboligerne.

De interviewpersoner, som har indgået i undersøgelsen, kan selvsagt have forskellige incitamenters for at udtale sig, som de gør. De kvalitative indsigter genereret fra person- og fokusgruppeinterview skal således vurderes i lyset heraf. Alligevel er det interessant, at vi over en bred kam fra de involverede aktører fra boligorganisationer, kommuner og de unge selv har oplevet en stor tilfredshed med startboligprojekterne og både økonomiske og sociale incitamenters for at indgå i et samarbejde omkring etablering af startboligerne.

Den gennemsnitlige støtte på **37.000 kr. per bolig per år** svarer ifølge eksperterne i evalueringens følgegruppe til, hvad lignende tiltag over for målgruppen koster. Besvarelserne af spørgeskemaundersøgelsen har samtidig vist, at mere massive tilbud – herunder bl.a. **døgninstitutionspladser – ville være alternativer**, som ville være blevet tilbudt nogle af disse unge, hvis man ikke havde etableret startboligerne. Et sådant alternativ ville være langt dyrere end omkostningerne forbundet med startboliger¹⁷. Samtidig ville eksempelvis en døgninstitutionsplads muligvis have været en for massiv indsats i forhold til de behov, de unge i startboligerne har. Når det er sagt, er det langt fra alle de unge, som er blevet placeret i en startbolig, som ville være blevet tilbudt plads på en døgninstitution.

For at kunne vurdere investeringens størrelse, skal den samtidig sættes i relation til **resultaterne** af indsatsen – dvs. afkastet af investeringen i form af de langsigtede effekter, som endnu ikke kan vurderes grundet indsatsens relativt korte levetid. Ligeledes skal investeringens størrelse sættes i relation til størrelsesordenen af de potentielle fremadrettede omkostninger ved **ikke** at give den unge hjælp i form af en startbolig med støtte fra en social vicevært, såfremt det fører til behov for en mere massiv indsats senere.

¹⁷ Priserne for en døgninstitutionsplads har stor variation – afhængig af indsats og behov i den præcise situation – men ligger et sted mellem 30.000 DKK og 160.000 DKK om måneden. En af de store kommuner, som ikke har startboliger, nævner eksempelvis, at nogle af de unge, som potentielt set kunne være i en startbolig, i stedet placeres på forsorgshjem, og at dette koster 1.000 kr. i døgnnet.

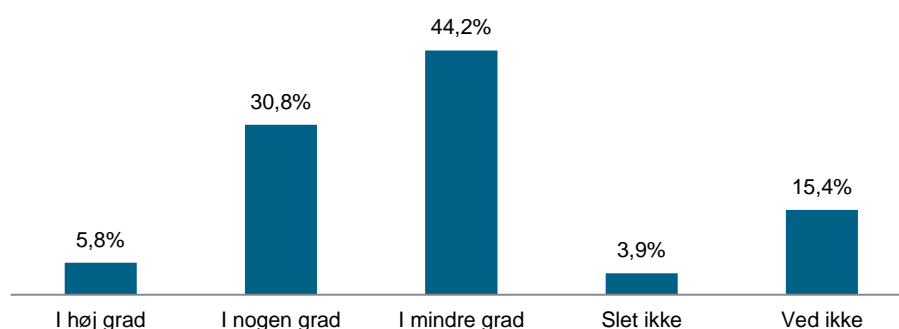
De mulige samfundsøkonomiske effekter kan i nærværende undersøgelse alene inddrages perspektiverende i en vurdering af økonomien i ordningen. Dette kan gøres ved at overveje, hvilke besparelser det vil give, hvis blot en del af de unge i startboligerne kan lykkes med et liv i egen bolig med den rette støtte fremfor fx at bo på en døgninstitution. Hertil kommer de mulige langsigtede effekter af indsatsen, hvis indsatsen – for bare en enkelt af disse – bliver afgørende for, at den unge med tiden bliver selvkørende og kommer i uddannelse og beskæftigelse fremfor at ende på livslang offentlig forsørgelse.

En fremtidig undersøgelse af dette vil kræve, at data indhentes på individniveau – evt. i form af en registerundersøgelse baseret på data knyttet til cpr-numre. Selv i denne forbindelse vil en væsentlig udfordring være, at det ikke vil være muligt med sikkerhed at fastlægge, hvad alternativet til startboligen ville have været for den enkelte unge, og med endnu større usikkerhed knyttet til forskellen på effekten, havde man tilbudt den unge en anden indsats. Dette vil således være svært at måle præcist, men erfaringer høstet fra denne evaluering kan forhåbentlig bidrage med input til videre drøftelse, samt fungere som afsæt for yderligere analyse og evt. udvikling af business case eller effektmåling fremadrettet.

3.1.5 Er behovet for startboliger dækket?

De unge, som er i målgruppen for startboligordningen, findes i stort set alle kommuner. Generelt har spørgeskemaundersøgelsen vist, at gruppen af unge mellem 18 og 24 år med behov for bostøtte findes i alle kommuner, og stort set alle kommuner angiver, at dette er et politisk prioriteret område. Samtidig oplever 44,2 % af respondenterne fra kommunerne uden startboliger, at de kun i mindre grad har tilstrækkelige økonomiske midler til at hjælpe unge mellem 18 og 24 år med behov for bostøtte. 3,9 % angiver, at de slet ikke har midler nok (jf. figur 13).

Figur 13: I hvilken grad oplever du, at kommunens boligsociale indsats er understøttet af tilstrækkelige økonomiske ressourcer til at dække behovet for bolig med bostøtte blandt kommunens 18-24-årige? n = 52

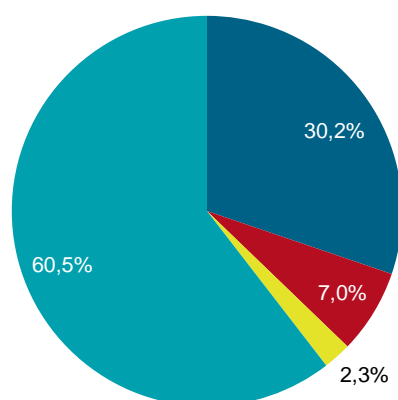

I de kommuner, som kun i nogen, i mindre eller slet ingen grad oplever, at kommunens boligsociale indsats har tilstrækkelige økonomiske midler, vil der angiveligt ske en økonomisk fraprioritering af etablering af tilbud til gruppen af de "stærkeste" resourcesvage unge, som ikke er lovmæssigt berettiget til kommunale tilbud i henhold til serviceloven.

Dette giver grund til at mene, at der fortsat eksisterer en gruppe af udsatte unge, der er målgruppen for startboligerne, som ikke nås på nuværende tidspunkt. Dette understøttes af udtalelser fra den kvalitative undersøgelse samt af, at der blandt **de kommuner, som ikke har startboliger**, er **16 kommuner (37,2 % af de 43 respondenter)**, der fremadrettet overvejer at samarbejde med en boligorganisation eller selvejende institution om at etablere boliger med bostøtte for målgruppen, som startboligerne retter sig imod. 13 af disse kommuner (30,2 %) vil kun gøre det, hvis der fortsat er støttemulighed:

Figur 14: Kommuner uden startboliger: Overvejer kommunen fremadrettet at samarbejde med en boligorganisation eller selvejende institution om at etablere boliger med bostøtte for den målgruppe, som startboligordningen retter sig mod? n = 43

- Ja, hvis der fortsat er støttemulighed
- Ja, også uden støttemulighed
- Nej, der er ikke behov for flere boliger med bostøtte i kommunen
- Ved ikke

60,5 % af respondenterne blandt kommuner uden startboliger svarer "ved ikke" til spørgsmålet om, hvorvidt kommunen overvejer at samarbejde med en boligorganisation om at etablere boliger med bostøtte til målgruppen fremadrettet. Dette kan bl.a. hænge sammen med et relativt begrænset kendskab til startboligordningen blandt kommunerne. 39,5 % af kommunerne uden startboliger, som har besvaret spørgeskemaundersøgelsen, har haft muligheden for etablering af startboliger til drøftelse internt i forvaltningen. Kun 20,9 % af kommunerne uden startboliger (9 ud af 43 respondenter) angiver, at muligheden for at etablere startboliger har været en del af styringsdialogen med boligorganisationerne i kommunen. Der er altså noget, der tyder på et relativt begrænset kendskab til ordningen blandt kommunerne.

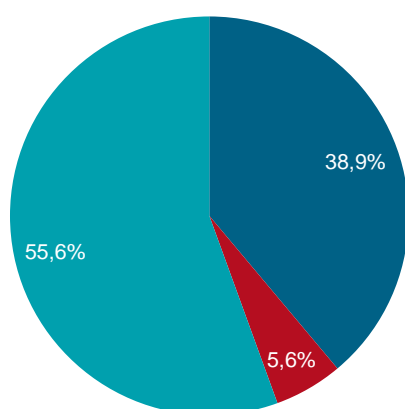
I de 26 **kommuner, som har etableret startboliger**, vurderes det ligeledes af både boligorganisationerne og den kommunale forvaltning, at behovet for startboliger er større end det, der kan dækkes med det nuværende antal.

Blandt de kommuner, som i dag har et startboligprojekt, overvejer 8 ud af de 18 kommuner, som har besvaret spørgeskemaundersøgelsen (44,5 %) fremadrettet at samarbejde med en boligorganisation eller en selvejende institution om at etablere flere startboliger.

Heraf vil 7 kommuner (38,9 %) kun overveje det, hvis der fortsat er støttemuligheder. En enkelt kommune (5,6 %) overvejer at gøre det uden støttemuligheder.

Figur 15: Kommuner med startboliger: Overvejer kommunen fremadrettet at samarbejde med en boligorganisation eller selvejende institution om at tilbyde flere boliger med bostøtte for den målgruppe, som startboligerne retter sig mod? n = 18

- Ja, hvis der fortsat er støttemulighed
- Ja, også uden støttemulighed
- Nej, der er ikke behov for flere boliger med bostøtte i kommunen
- Ved ikke

Samlet set er der således 24 kommuner¹⁸, som fremadrettet overvejer at etablere et samarbejde med en boligorganisation eller selvejende institution om at etablere flere boliger med bostøtte til den målgruppe, som startboligordningen retter sig mod. Fire af disse overvejer at gøre det også uden støttemulighed, mens de resterende 20 ikke kommer til at gøre det, såfremt der ikke er støttemulighed fremadrettet. Herudover er der i alt 36 kommuner, som ikke er afklarede i dette spørgsmål og svarer "ved ikke". Kun en enkelt respondent angiver, at der ikke er behov for startboliger i kommunen¹⁹.

Da det er boligorganisationerne, som kan søge ordningen, er disses kendskab og interesse i startboligordningen et vigtigt parameter i vurderingen af det fremadrettede behov. Ministeriet har i alt modtaget 42 ansøgninger til startboligordningen i perioden 2012-2014, og der er givet tilsagn til i alt 29 startboligprojekter i 26 kommuner. Dette indikerer ikke en overvældende interesse i eller kendskab til ordningen.

Caseanalysen og de tværgående fokusgruppeinterview med boligorganisationer har imidlertid vist, at der er interesse og opleves et behov for at etablere flere startboliger både blandt boligorganisationer og selvejende institutioner, som har etableret startboliger, samt i nogle af de boligorganisationer, som i dag ikke har etableret startboliger.

¹⁸ Heraf 16 kommuner *uden* startboliger og 8 kommuner *med* startboliger, jf. ovenstående

¹⁹ Den ene kommune, som angiver, at der ikke er behov for startboliger, er blandt de kommuner, som ikke har startboliger i dag.

I Randers, hvor man i forvejen har startboliger, har man kendskab til over 100 unge, som vil være i målgruppen for startboligerne, og man oplever derfor et behov for at etablere flere startboliger. Dette er ligeledes tilfældet i nogle af de øvrige boligorganisationer, som har etableret startboliger. Nedenstående citat illustrerer, hvordan en leder af den boligsociale helhedsplan i Boligforeningen PM i Brønderslev oplever målgruppen for startboliger som voksende:

”Vi har en voksende gruppe af unge, som ikke har den ballast og den skolegang, der skal til for, at de kan komme videre i livet (...) det handler om at bryde den sociale arv, og her er startboligerne et friskt pust og en ny start”.

(Leder af den sociale helhedsplan, Boligforeningen PM, Brønderslev)

Samtidig er der også boligorganisationer i de otte caseprojekter, som ikke ønsker at etablere flere startboliger end dem, de allerede har etableret. Ligeledes er der som tidligere nævnt boligorganisationer og kommuner, som bevidst har valgt ikke at søge startboligordningen (jf. afsnit 2.3.4 Motivation for at etablere startboliger).

Boligorganisationerne giver forskellige grunde til, at de ikke ønsker at etablere startboliger. **En af de primære begrundelser er, at boligorganisationerne ikke har nok boliger med tilstrækkeligt lav husleje til, at de unge kan betale den** – dette er også en udfordring blandt de boligorganisationer, som har startboliger og ønsker at etablere flere. Andre grunde har været, at boligforeningernes **bestyrelser ikke har haft erfaringer** med at deltage i lignende projekter og har været **i tvivl om, hvilke økonomiske risici foreningen løb** ved at etablere startboliger. I nogle af de boligorganisationer, som har etableret startboliger, har bestyrelsen været bekymret til at begynde med, men har efterfølgende fundet både sociale og økonomiske fordele ved at have etableret startboliger.

Startboligordningen er således et nyt initiativ, som både kommuner og boligorganisationer har været i tvivl om, præcis hvad indebar til at begynde med, og som mange steder først nu for alvor begynder at tage form.

Det kan bl.a. være grunden til, at hhv. 55,6 % af kommunerne med startboliger og 60,5 % af kommunerne uden startboliger svarer ”ved ikke” til spørgsmålet om fremadrettede planer. Disse kan potentielt set være relevante kommuner at etablere flere startboliger i fremadrettet. En betingelse for dette vil dog være, at man øger kendskabet til ordningen både blandt kommuner og boligorganisationer.

3.2 Læring

I dette afsnit sættes fokus på læring i form af både best practice samt udfordringer og opmærksomhedspunkter, som de foreløbige erfaringer fra startboligprojekterne giver anledning til.

3.2.1 Best practice

De foreløbige erfaringer med startboligprojekterne er, at **tilgangen opleves som ny og værdiskabende på tværs** af de deltagerende aktører. Startboligordningen karakteriseres ved at være:

- **Holistisk, fleksibel, borgerorienteret og ikke "myndighedsagtig":** Denne tilgang understøttes af, at det er boligorganisationen og ikke kommunen, som er ansvarlig for udvikling og drift af startboligprojekterne.
- **Tværgående indsats – enten tidlig og forebyggende eller som udslusning:** Den sociale vicevært fungerer som bindeled og brobygger mellem den unge og både kommunen og boligorganisationen og bliver dermed et afgørende element i en helhedsorienteret og individuelt tilpasset indsats over for de unge i startboligerne.
- **Økonomisk fordelagtighed:** Både kommuner og boligorganisationer peger på, at de med startboligerne "får meget udbytte for en lille investering", som de i mange tilfælde ikke ville have foretaget uden støtte fra startboligordningen. Hertil kommer de mulige samfundsøkonomiske gevinster ved de potentielle både kortsigtede resultater og langsigtede effekter af forebyggelse fremfor brandslukning.
- **Langsigtet:** Alle projekter har fået tilsagn om en finansiering de næste 10-15 år. Det langsigtede perspektiv i startboligprojekterne nævnes af samtlige projektdeltagere som helt unikt og afgørende for indsatsens effekt hos målgruppen.
- **Stærkt offentlig-privat samarbejde:** I de projekter, hvor der etableres et stærkt samarbejde mellem de involverede aktører, skabes en win-win-situation. Kommunerne får en forebyggende indsats over for de unge i gråzonen, og boligorganisationerne får løst udfordringer enten med at få fyldt eventuelle tomme boliger, få skabt mere velfungerende boligområder, færre husspektakler eller et bedre ry for området. De foreløbige erfaringer er, at det er boligorganisationen og ikke kommunen alene, som har ansvar for startboligerne, gør, at parterne indgår i et mere gensidigt og forpligtigende samarbejde. Dette gør sig særligt gældende i de mindre byer, som ikke har samme grad af formaliseret samarbejde mellem kommune og boligorganisationer som i de større byer.
- **Frihed til lokale løsninger:** Afgørende for startboligprojekterne har været balancen mellem frihed og kontrol i arbejdet med at skabe de bedst mulige lokale løsninger. Den store lokale frihed til at designe projektet fremhæves af interviewpersonerne som en afgørende styrke. Dette gælder lige fra den overordnede styring til den sociale viceværts frihed i sit daglige arbejde med de unge. Flere nævner, at ansøgningsproceduren og de relativt begrænsede krav til løbende afrapportering har mindsket tidsforbruget på dokumentation og frigivet mere tid til arbejdet med de unge. Det har været en motivationsfaktor for både boligorganisationerne og de sociale viceværter.

3.2.2 Udfordringer og opmærksomhedspunkter fremadrettet

3.2.2.1 Mangel på billige boliger er den største udfordring

Den største udfordring og primære begrundelse for, at nogle af boligorganisationerne ikke vil eller kan etablere flere startboliger, er, at det er vanskeligt at finde boliger, som er billige nok til, at de unge kan betale den. Dette skal ses i relation til de unges betalings-evne, som er relativt begrænset, særligt for de unge på uddannelseshjælp.

At der bygges flere billige boliger er derfor også efterspurgt blandt aktørerne omkring startboligerne. Herudover efterspørger især de store kommuner større *aftalefrihed* i deres samarbejde med boligorganisationerne. Nogle kommuner ville gerne give de unge husle-

jetilskud – hvilket de nævner, ville være billigere for dem og mere bæredygtigt og fremadrettet, end at den unge skal bo på en institution, som vil blive alternativet:

”Det koster 1.000 kr. i døgnnet, hvis de bor på et forsorgshjem. Så vi vil kunne spare penge, hvis vi kan få lov til at give penge i rumpen på de unge, så vi kan putte dem ind i nogle dyrere boliger i områder, hvor de ikke bor i ghetto. Men det må vi ikke efter loven”.

(Københavns Kommune)

I relation til udfordringerne med at finde tilstrækkeligt billige boliger til unge udsatte, som bl.a. tæller mange unge på den nye lavere kontanthjælp, efterspørger kommunerne bl.a.:

- Øget **aftalefrihed** mellem kommuner og boligorganisationer, som giver kommunerne mulighed for at kompensere boligorganisationerne ved fx tomgangsleje, istandsættelser mellem udlejere og eventuelle huslejetilskud – kort sagt at lade penge følge med de unge.
- Mulighed for at kombinere startboliger med **udslusningsordninger** – herunder understøtte betaling af husleje. Huslejetilskud ligger dog uden for rammerne for startboligordningen.

Endelig nævnes det – i relation til udfordringer vedrørende manglen på billige boliger – af følgegruppen, at man i indførelsen af forskellige tiltag skal passe på med **eksklusionsmekanismer** – dvs. tiltag, som utilsigtet fører til udelukkelse af mere udsatte unge fra at få det begrænsede antal billige boliger, der er – særligt i hovedstadsområdet.

3.2.2.2 Målgruppeafgræsning og rækkevidde af ordningen

Flere af aktørerne i startboligprojekterne oplever, at det er en udfordring, at de unge skal være fyldt 18 år for at kunne få tildelt en startbolig. Særligt i relation til gruppen af unge i gråzonen, som ikke nødvendigvis er i de kommunale systemer, pointeres det, at det ville være **hensigtsmæssigt at udvide målgruppen til også at indbefatte de 16-17-årige og helt ned til 15 år, da det herigennem ville være nemmere at få fat i de unge, mens de stadig har en tilknytning til grundskolen**. Ligeledes opleves den øvre grænse på 25 år heller ikke som meningsfuld for de involverede aktører i startboligerne.

Et andet relevant udfordringsområde relateret til den vanskeligt afgrænsede målgruppe er spørgsmålet om **rækkevidde** og **begrænsninger** i startboligordningen: Hvad er grænsen for, hvad en boligorganisation og social vicevært kan påtage sig af ansvar og rolle i arbejdet med udsatte unge?

Evalueringen viser, at der i praksis er grænser for, hvad en startbolig med en boligsocial indsats i form af en støttefunktion i den sociale vicevært kan bære med hensyn til ansvar og rækkevidde i problematikker knyttet til indsatser over for socialt udsatte unge. Det har vi bl.a. set i tilfælde, hvor man har visiteret unge til startboliger, som efterfølgende blev vurderet for svage til at bo i en startbolig med den støtte og de krav, der blev stillet til de unge i de pågældende projekter. Dette er vigtigt at have med i betragtningen, når man knytter erfaringer fra startboligerne til det generelle område for arbejdet med udsatte borgere i egen bolig.

Den sociale vicevært ansat i en privat boligorganisation må som tidligere nævnt ikke overtage det ansvar, som kommunen er forpligtiget til at tage over for udsatte personer i henhold til serviceloven. Dette er bl.a. et spørgsmål om placering af et juridisk ansvar over for borgeren. Samtidig er der også et spørgsmål om kompetencer og beføjelser relateret hertil. Eksempelvis hverken kan eller må en social vicevært påtage sig en behandlingsindsats.

Vi har samtidig i evalueringen set, at indsatsen i startboligerne kan kombineres med andre støtteindsatser fra kommunen, og at dette benyttes flere steder i praksis. Startboligindsatsen har således været brugt til en indsats også over for mere belastede og udfordrede unge, end det var hensigten med ordningen – oftest i kombination med supplerende tilbud fra kommunen. Samtidig har vi ikke set, hvordan indsatsen virker over for de sværest belastede grupper af udsatte unge og kan dermed ikke med afsæt i data indsamlet i forbindelse med denne evaluering konkludere på ydre afgrænsninger for indsatsmodellens rækkevidde.

3.2.2.3 Stor kompleksitet i styringsmodel

Startboligordningen **adskiller sig fra styringsnormen** i den offentlige sektor, som fortsat i udpræget grad baseres på adskillelse af forskellige fag- og ydelsesområder i borgerens møde med det kommunale system. Ordningen sætter private aktører og lokale beboerdemokratier i form af boligorganisationer i førersædet som de direkte ansøgere til ordningen. Samtidig forudsættes et tæt samarbejde med den kommunale forvaltning. Man frigiver således midler, som man lokalt i projekterne og konkret for den enkelte sociale vicevært har frihed til at disponere over.

Startboligordningen er hermed et eksempel på **metagovernance** i den offentlige sektor, hvor ministeriet som central aktør skal balancere mellem på den ene side at give lokale aktører handlerum, og samtidig på den anden side skal sætte retning baseret på nationale politiske mål og midler. På et lokalt driftsniveau er ordningen og de forskellige startboligprojekter konkrete eksempler på **samproduktion** af en central samfundsmæssig opgave i et tæt samarbejde mellem aktører på tværs af den offentlige sektor, den private sektor og civilsamfundet.

Den organisatoriske udformning af startboligordningen er både dens store styrke, men samtidig en potentiel svaghed, i og med at styringsmodellen stiller høje krav og forventninger til samarbejdet og alle aktører omkring startboligerne.

Hvor dette lykkes, skabes stærke og bæredygtige boligsociale projekter. Lykkes dette imidlertid ikke, risikerer projekterne at gå i stå, og chancerne for at opnå den ønskede effekt mindskes. Det, vi har set i forbindelse med caseanalysen, er, at hvis bare én af aktørerne ikke ønsker at samarbejde, trækker det hele projektet ned og gør arbejdet svært for den sociale vicevært. De begrænsede rapporteringskrav gør samtidig, at disse projekter kan få lov at ligge, uden at der er nogen, som tager ansvar for stilstanden i projektet.

Det er derfor vigtigt i forbindelse med startboligprojekterne at sikre:

- **Etablering af samarbejde** mellem boligorganisationen, den sociale vicevært og kommunen fra start og helst som led i ansøgningsprocessen.

- *Spredning af information* om startboligerne – ikke bare på ledelsesniveau, men også bredt i boligorganisationen og blandt kommunens sagsbehandlere, som er i kontakt med borgere til daglig.
- *Klar rollefordeling* mellem boligorganisation som projektejer og kommune som tætteste samarbejdspartner.
- *Tæt samarbejde mellem kommune og boligorganisation/selvejende institution omkring visitationsprocessen – herunder inddragelse af den sociale vicevært* – dette er afgørende for den sociale viceværts virke og fremadrettede arbejde med de unge i startboligerne.
- *Løbende sparring* om drift mellem den ansatte sociale vicevært og den administrative leder i boligorganisationen/den selvejende institution eller en eventuel tredje aktør, hvis opgaven er udliciteret.
- *Løbende møder* mellem boligorganisation, kommune og social vicevært samt eventuelle øvrige samarbejdspartnere.

3.2.2.4 Mulighed for yderligere understøttelse af lokale startboligprojekter

Den store frihed gør også, at aktørerne i de forskellige projekter har brugt relativt lang tid på at udvikle projektets form og samarbejdsmodel i en opstartsfasen. Vi har i forbindelse med evalueringen set mange velfungerende projekter, men man kunne overveje fremadrettet at arbejde med mere sparring, opfølgning og vejledning samt udvikling af eventuelle inspirationsmaterialer og frivillige formater og skabeloner i form af fx kontrakter, projektplaner mm. Dette kunne muligvis også sikre lidt mere hånd i hanke med de projekter, som oplever opstartsproblemer eller samarbejdsvanskeligheder undervejs. Når det er sagt, bør det understreges, at langt de fleste steder har frie rammer til at skabe lokale projekter ført til konteksttilpassede og lokalt forankrede løsninger, og det har givet aktørerne i projekterne et stærkt engagement, som er afgørende for projekternes succes. Det er ifølge aktørerne selv afgørende ikke at drukne dette engagement i kontrol og bureaukrati.

Fra ministeriets side kunne man overveje at understøtte arbejdet i de lokale projekter gennem mere *struktureret supervision og opfølgning* på projekterne, særligt i startfasen. Dette kunne gøres gennem samarbejde med udvalgte nøgleaktører. BL spiller allerede i dag en central rolle, som samler startboligprojekterne på tværs bl.a. gennem netværk for de sociale viceværter, og der er givetvis andre nøgleaktører, som også i et tværgående nationalt perspektiv har interesse i at følge op på og samle erfaringer fra startboligprojekterne.

Generelt efterspørges metodeudvikling og sammenfatning af best practice – både af aktører med og uden startboliger. Med afsæt i dette ønske afholdt ministeriet i december 2015 en *konference* for deltagere i samtlige startboligprojekter med fokus på videndeling på tværs af de eksisterende projekter. På baggrund af dagens videndelingsproces blev der produceret et *idékatalog* med best practice samt ideer, centrale opmærksomhedspunkter og anbefalinger, som aktører omkring projekterne kan tage udgangspunkt i både før og under etablering samt i driften af startboligprojekter eller lignende boligsociale initiativer.